

SITUATION #225

S

T

M

MAJ 2016
ÅRGÅNG 21

PRIS: 50 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN



STINA WOLLTER
KROPPSTROTSARE

**VÄGEN TILL
SIG SJÄLV**

GLASNEGATIV
9000 STADSBILDER

**SKULPTUR-
KULTUR STHLM**

**DET FOLKET
FÖRESLÅR**

STELLAN

*"Jag kan inte gå ifred någonstans. Men jag är så van,
jag har varit känd sen jag var sexton"*

SKARSGÅRD

NINJA THYBERG ALF HÅKAN ÅKESSON KLARA WIKSTEN KRISTIAN PETRI DURIM BEKTESHI

LUGER PRESENTERAR

Stockholm MUSIC&ARTS

29–31 JULI | SKEPPSHOLMEN

Ms. Lauryn Hill ^[fre]

Kraftwerk 3-D ^[sön] / **Sigur Rós** ^[lör]

Yayoi Kusama ^[konst] / **Joan Baez** ^[sön]

Rufus Wainwright ^[fre] / **AIR** ^[sön]

Michael Kiwanuka ^[fre] / **Titiyo** ^[fre]

Dungen ^[lör] / **Anna von Hausswolff** ^[lör]

Les Amazones d'Afrique ^[fre] / **Ane Brun** ^[lör]

Erik Lundin ^[fre] / **Jonathan Josefsson** ^[konst]

Kleerup ^[sön] / **Martin Bergström** ^[konst]

Drömland ^[konst] / **Vasas flora och fauna** ^[lör]

Albin Lee Meldau ^[sön]

FLER ARTISTER OCH KONSTNÄRER TILLKOMMER!

STOCKHOLMMUSICANDARTS.COM
@STHLMUSICARTS
#STHLMUSICARTS



GODEL

Besök godel.se/smaa för
unikt festivalerbjudande!

Eriksberg

Stockholm
The Capital of Scandinavia

metro

MODERNA MUSEET

ArkDes

BILJETTER:
ticketmaster®
TICKETMASTER.SE



HENRIC LINDSTEN

18 TILL SLUT SÅ KÄNNER MAN JU FOLK DÄR. EN BARTENDER OCH EN KYPARE FRÅN CHATEAU MARMONT HAR VARIT OCH HÅLSAT PÅ MIG PÅ ÖLAND.

Det är uppenbart att Stellan Skarsgård spenderat några nätter på hotell under filminspelningar i Los Angeles.



MAGNUS SANDBERG

28 EN AV PERSONERNA I SKULPTUREN HAR DISCOFRILLA.

Sjuåriga Leo Lemke vid Pye Engströms skulptur *Efter Badet* vid Västertorpsbadet.



ANNELI KARLSSON

14 VI HAR ODLAT KÅL- OCH LÖKVÄXTER, AUBERGINE, MAJS OCH BÖNVÄXTER.

Alice Bulukin på Areal 127, odlingsvriga i söderort.

12 Stina Wollter

"Vi har lärt oss att vi ska ha komplex om det dallrar på kroppen, man ska inte stå och fladdra med armfettet, för då blir folk nervösa".

34 Negativt glas

I en lägenhet i Sundbyberg håller Katarina Malmström på att scanna in 9 000 glasnegativ med stockholmsbilder, tagna mellan 1894 och 1930.

36 Vägen till sig själv

Med knappa resurser och nolltolerans mot elakhet lotsar Våga va dig själv-stiftelsen barn och ungdomar ut ur ensamhet och utanförskap.

56 Svepet

Alf Håkan Åkesson, Klara Wiksten, Kristian Petri, "Jag var där", Durim Bekteshi, Data- och mobilspel blir film, Zelda, recensioner med mera.

7 Ninja Thyberg

Jag saknar kvinnliga hjältar över 40, som drar one-liners, är rynkiga och lite lönnfeta.

8 Gata fram och tillbaka

Naturligtvis vajar en stolt Hammarbyflagga högt över Södermalmsallén.

10 Situation Waldersten

11 Krönika: Maria Hagström

I en evighet.

40 Krönika: Ulf Stolt

På andra sidan St Eriksbron.

42 Min plats i stan

Siv Nygren drar sig gärna mot Fyrisån.

45 Mina drömmar

Charles Anton ville bli tävlingssimmare.

55 Korsord

64 Brilljant

Jan Dahlbom lagar mekaniska skrivmaskiner i Fruängen.

66 På hörnet

Sturegatan/Karlavägen.



MAGNUS SANDBERG

Medborgarförslag och en fjärde Skarsgård

Stellan Skarsgård är den fjärde personen i familjen Skarsgård att vara på omslaget till *Situation Sthlm*. Och den sjätte att omskrivas i tidningen.

FÖRST UT VAR Gustaf Skarsgård i nummer 129 som kom ut i mars 2008. Han spelade rollen som strulig och missbrukande lillebror i filmen *Iskariot*, det var med anledning av den rollen vi intervjuade honom.

Två år senare var Alexander Skarsgård på omslaget i nummer 155, julinumret 2010. Han hade bland annat en roll i Johan Klings film *Puss* som gick upp på biograferna i augusti samma år. På omslaget är han citerad: "Jag är så gammal att Södra Station

inte fanns när jag var knodd".

I nummer 187 som kom ut i mars 2013 var Gustaf och Alexanders mamma, läkaren My Skarsgård, på omslaget. Några år efter skilsmässan från Stellan Skarsgård gick hon nu ut och berättade öppet om sitt tidigare alkoholmissbruk, bland annat i intervjun i *Situation Sthlm*, där hon också berättade om det behandlingshem hon nu startat för att hjälpa andra.

Vi har även, på redaktionella sidor inne i tidningen, gjort mindre profiler på både Walter och Bill Skarsgård i samband med att de gjort roller i filmer eller tv-serier.

Stellan Skarsgård skrattar när jag berättar detta för honom.

– Ja, på Södermalm är vi väl

ganska väl representerade – alla barn utom Alexander bor här, alla mina syskon utom ett, morsan bodde här, min sväger och bästa vän bor här. Vi hamnade i förorten ett tag just när Alexander föddes, då bodde vi i Räcksta. Sen dess har jag bott på Söder, i över 20 år på samma adress bland annat.

DET FINNS SKULPTURER i Stockholm som bara är 15 centimeter höga, och det finns de som är flera meter breda. Reporter Gerd Eriksson och fotograf Magnus Sandberg letade fram sju skulpturer i den offentliga konsten de ville veta mera om.

Alla som bor eller arbetar i Stockholm kan lämna ett medborgarförslag

– flera av medborgarförslagen har blivit verklighet, andra förblir drömmar. Läs reportaget på sidan 14.

Dessutom intervjuas Stina Wollter, Alf Håkan Åkesson och Kristian Petri, läs reportage om Våga varastiftelsen, ett nedslag bland gamla glasnegativ, krönikor, recensioner, *Brilljant*, *Gata fram och tillbaka* och mycket annat.



Ulf Stolt
chefredaktör
& ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

Situationist "Jag gör allt ifrån tumnagelstora ikoner i min man-cave till väggmålningar inför publik."

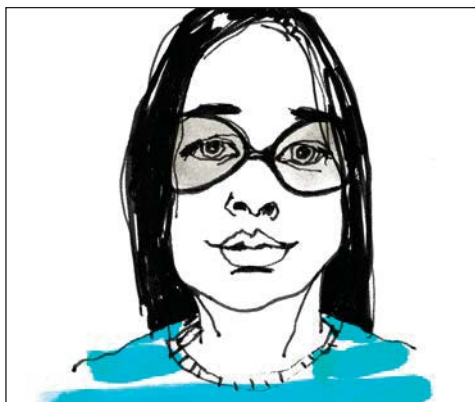


Petter Cohen

GÖR: Fotograf; men har i detta nummer mest hållit en blixtnöje över omslagspersonen Stellan Skarsgård's huvud.

"TJA PC! SKA du med och plåta Stellan Skarsgård på måndag? När min kompis Henric Lindsten ringer och ber om hjälp så är det enkelt att ställa upp. Jag brukar inte alltid gilla måndagar men när veckan börjar med att få hänga med en god vän och samtidigt få träffa en fantastisk skådespelare vars filmer jag gillar och vars politiska hållning jag respekterar stort så är det svårt att vara måndags-sur.

DEN HÄR MÅNDAGSMORNINGEN var min uppgift att hålla i en blixtnöje och hjälpa Henric Lindsten att göra bra bilder på Stellan Skarsgård. Normalt är det jag själv som står bakom kameran och har pressen på mig, då jag varvar redaktionella porträtt med reportage från när och fjärran. Det är ett fantastiskt jobb vi fotografer har, att betrakta världen och visa upp det vi ser för dem som är intresserade. Ibland måste man nästan påminna sig själv om det".



Anne-Li Karlsson

GÖR: Illustratör. Har gjort illustrationerna på sidorna 14-15 och sidan 17 i reportaget om medborgarförslag.

JAG ARBETADE I en evighet bakom kassan på Pressbyrån innan jag sökte och fick mitt första illustrationsuppdrag av tidningen *Darling* 1999. Sen dess har jag illustrerat för tidningar, reklamuppdrag, egna utställningar samt tagit mig igenom Konstfack. Jag gör allt ifrån tumnagelstora ikoner i min man-cave till väggmålningar inför publik. Och uppdragen är oftast roliga och överraskar. Nyligen

avslutade jag en 53 meter lång väggmålning i Göteborg för ett fastighetsbolag.

Andra ställen där mina teckningar och illustrationer dyker upp är i *Språktidningen*, Hyresgästföreningens medlemstidning *Hem & Hyra* och hos Skatteverket.

Följ mig gärna på instagram: [anne_li_karlsson_illustration](#)

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Ulf Stolt
ulf@situationsthlm.se
08-545 95390

Reporter

Maria Hagström
maria@situationsthlm.se

Art Director

Johan Olsson

Webbredaktör

David Bogerius

Redaktionsråd

David Bogerius, Gerd Eriksson,
Alexandra Sundqvist

Korrektur

Helena Gunnarsson

Medverkande skribenter

Henrik Emilson

Medverkande fotografer och illustratörer

Marc Femenia, Anne-Li Karlsson,
Henric Lindsten, Per Löfvenius,
Magnus Sandberg, Jesper Waldersten

För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material.

Hemsida

www.situationsthlm.se

E-post

red@situationsthlm.se

Tryck

V-Tab 2015

Räckvidd

124 000 läsare
(Orvesto konsument 2015:helår)

Upplaga

27 200 ex/mån (TS helår)
ISSN: 1400-4437

LEDNING & ADMINISTRATION

VD
Pia Stolt
pia@situationsthlm.se
08-545 95387

Styrelse

Hans Larsson (ordförande), Ulf Stolt,
Rainbow Sweden

Ekonomi

Lilian Dahlqvist
lilian@situationsthlm.se
08-545 95386

Adress

Timmermangatan 38
118 55 Stockholm

Tel

08-545 95391

Fax

08-668 7909

Organisationsnummer

55 66 49-1071

Plusgiro/Bankgiro

pg. 25 59 89-6
bg. 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET

Verksamhetsansvarig
Jenny Lindroth
jenny@situationsthlm.se
08-545 95388

Samordnare

Ingmari Olofsson
ingmari@situationsthlm.se
08-545 95381

Jonas Svensson

jonas@situationsthlm.se
08-545 95381

Telefonnummer distribution

08-545 95381

Öppettider

Måndag till fredag kl. 8-15
Lördag kl. 10-14

Plusgiro/Bankgiro

pg. 28 19 18-3
bg. 5357-3259

Organisationsnummer

80 24 11-1497

ANNONSERING & PRENUMERATION

Herman Sundgren
herman@situationsthlm.se
08-545 95394

Carl Larsson
carl.larsson@mediakraft.se
tel. 070-147 50 29

Robert Wallner
robert.wallner@mediakraft.se
tel. 070-992 53 43

Privatprenumeration

12 nummer kostar 660 kronor

E-post
situationsthlm@pressdata.se



I huvudet på läsarna

"hashtaggen vi älskar Stockholm [...] är grymt bra"

Imponerade hög kvalitet

Jag vill förmedla att jag alltid läser allt i er tidning, som håller hög kvalitet. Speciellt intressant att läsa är de artiklar, dikter, notiser som skrivs av de hemlösa. Fast era långa intervjuer lockar alltid också, tänker just nu på intervjun med David Lagerkrantz.

Jag köper tidningen på Stockholm Södra när jag går av pendeltåget. Saknar den unge man som alltid stod där under ett par år, alltid glad, pratsam. Nu köper jag av den som just då står där.

Tidningen håller en imponerande hög kvalitet, otroligt bra initiativ som betyder mycket för många.

Vänligen,

AGNETA LINDQVIST

Kul med Instagram

Vill bara säga att jag tycker de här intervjuerna ni lägger ut på Instagram som ni gör med försäljarna och som illustreras med en superfin svartvit bild, skulle jag vilja läsa mer av. Fortsätt göra dem och lägga ut där. Jag köper alltid tidningen och följer er i alla sociala medier men just de där intervjuerna gillar jag extra mycket och vill läsa mer av.

IRENE J. ÅKERSBERGA

#ViälskarStockholm

Jag flyttade till Brooklyn för ett drygt år sedan och för att hålla lite koll på hemstaden brukar jag kolla er hemsida och läsa lite av det ni lägger upp från tidningen där. Plus att jag brukade köpa tidningen när jag råkade på en försäljare och gillade den alltid, främst intervjuerna och reportagen,

M. L.

det där att den är lite annorlunda.

Det här ni börjat med på senaste tiden, hashtaggen "vi älskar Stockholm" och olika gatu- och miljöbilder från stan är grymt bra tycker jag. Tyvärr får jag ibland svår hemlängtan när jag ser era fina bilder på min hemstad, men det kan inte hjälpas. Fint att ni gör det. Och sluta inte.

CALLE, WILLIAMSBURG N. Y.

Hej från Ringen

Jag och mina före detta hemlösa hundar från Spanien träffade fina Curt vid Ringen/Skanstull i dag. Jag hade dessvärre inga pengar på mig, men kom på att jag ju hade en Trisslott som hade 30 kronor i vinst och sen hade jag ju min Fortimel Näringsdryck. Så det fick Curt och några cigaretter och en stor bamskram.

Självklart det bästa som hände i dag denna yrvedersdag.

HÄLSNINGAR FRÅN LENA DAHLBERG

Grymt bra tidning

Jag köpte det härligt blå numret senast med Marit Bergman på omslaget och jag blev så glatt överraskad. Tidningen är helt enkelt grymt bra. Bäst. Det är inte så lätt att sätta ord på vad jag menar kanske, men det är något respektfullt och intressant med texterna, välskrivet, idémässigt intelligent, bra blandning mellan både allvarligt och lättamt.

Jag kommer hålla bättre utkik efter en säljare nu för jag väntar redan på nästa nummer, nyfiken på vem som kommer vara på omslaget den här månaden.



Det finns mycket kvar att kämpa för.

Tillsammans kan vi se till så att det fortfarande går att bada i en fin insjö. Att du kan ta en promenad i skogen. Eller kanske bara plocka några goda blåbär.

Vi kan se till att bin inte dör ut på grund av farliga bekämpningsmedel. Vi kan se till att det finns fisk kvar i haven. Vi kan minska koldioxidutsläppen. Och vi kan se till att flera hundra år gamla naturskogar inte huggs ned på bara några dagar.

Och ju fler vi blir desto större skillnad kan vi göra. Då kan vi få politiker att förstå att det är dags för en förändring. Vi kan säga ifrån och visa på konkreta lösningar. Vi kan sätta press på företag. Och vi kan göra det lättare för dig att välja varor i butiken som är bra både för dig och naturen.

Vill du vara med?

Sms:a medlem till 72 900 eller gå in på naturskyddsforeningen.se/medlem
Ett medlemskap kostar 24 kr/mån.



Bilden är tagen i Padjelanta som hotades av vattenkraftsutbyggnad men som blev nationalpark 1962, ett förslag som Naturskyddsföreningen la fram 1957.



Naturskyddsföreningen

Skriv till I huvudet på läsarna

Situation Sthlm, Timmermansgatan 38, 118 55 Stockholm. Fax: 08-668 79 09. Mejl: red@situationsthlm.se. Skriv namn och postadress (om du har någon). Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

HUVUDSTAN

Pride som porto

FRIMÄRKE Postnords frimärksråd hade länge haft tankar om att ta fram ett frimärke som speglar betydelsen av mångfald och allas lika värde. Så när konstnären Lisa Rydell kom med sitt förslag så var det som på beställning. Den 4 maj släpps frimärket med Prideflaggan.

– Vi har fått många positiva kommentarer om det nya frimärket och det har också uppmärksammats i media. Inte sedan Zlatan-frimärket har väl ett frimärke blivit så omskrivet, säger Per Ljungberg, kommunikationschef på Postnord Sverige.

Vad är det för valör på frimärket?

– Det är 6,50 kronor, som för ett vanligt inrikesbrev. Vill man använda det för att skicka utomlands är det



bara att sätta på två eller fler, säger Per Ljungberg.

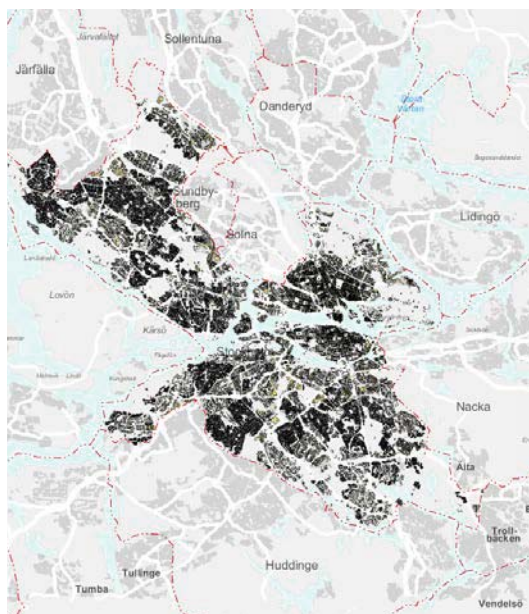
I frimärksrådet sitter förutom representanter från Postnord också

Jan Gradvall, Ebba von Sydow, Jeppe Wikström och Camilla Lundberg. Rådet träffas fyra gånger per år.

GERD ERIKSSON

"Och vad hände med Jack? Sen, efter att han lämnat Djurgårdsbron på sin cykel, trampande iväg in mot stan. Vart tog han vägen? [...] Jag tror han är nån annanstans. Inte här. Inte i Sverige. Han var säkert klokare än jag."

I förordet till jubileumsutgåvan – i år är det 40 år sedan romanen *Jack* gavs ut – avslöjar Ulf Lundell att det "funnits stunder, särskilt på senare tid, att jag frestats att försöka ta reda på det".



Hetaste taken i stan

SOLKARTA Har du funderat på var solen skiner mest i Stockholm kan du titta på Stockholms solkarta. Där går det att se via en färgskala hur mycket infallande solenergi det är på just ditt tak.

Skalan går från blått till rött.

Ett tak på Sveavägen 18 är blått, medan taket på Trondheimsgatan 32 i Husby är gult. Det handlar om läge, vinkel och väderstreck. Och kartan har inte tagits fram för att tävla om flest soltimmar utan för att informera om var det fungerar bäst att placera solceller.

– Intresset för solceller är superstort. Framst har det varit villaägare men även boende i flerfamiljshus hör av sig hit för att få veta mer, säger Malin Lindstaf, energi- och klimatrådgivare på Energicentrum i Stockholm,

Stockholms höga instrålning kan jämföras med städer i centrala Europa. Därför lönar det sig, enligt Energicentrum, att satsa på solenergi.

FOTNOT: Mer information på www.stockholm.se/stockholmssolkarta

GERD ERIKSSON

Stadens viktigaste kvinnor

FOTRIKTIGT I vandringen "Stockholms historiska kvinnor" lyfter ciceron Ulf Bagge fram färgstarka och betydelsefulla kvinnor som påverkat Stockholm på olika sätt, bland andra journalisten Wendela Hebbe, Anna-Maria Lenngren som skrev satiriska dikter om adeln och socialpolitikern Anna Lindhagen som jobbade för kvinnlig rösträtt. Ulf Bagge tröttnade på att kvinnorna endast fanns beskrivna som prostituerade eller slavarbetare.

Var det någon kvinna som överraskade när du grävde i arkiven?

– Ja, atomforskaren Lise Meitner. Hon bodde i Stockholm under 20 års tid och gjorde en upptäckt som bidrog till förståelsen av hur en atomkärna klyvs. Hon var med i Kungliga Vetenskapsakademien och vid uppbyggnaden av den första kärnreaktorn på KTH. Men hon var emot att kunskapen skulle användas för att tillverka vapen.

Vandringen "Stockholms historiska kvinnor" går alla lördagar i maj klockan 13.00 från Brantingtorget i Gamla stan. Det är i samarbete med ABF och kostar 120 kronor.

GERD ERIKSSON

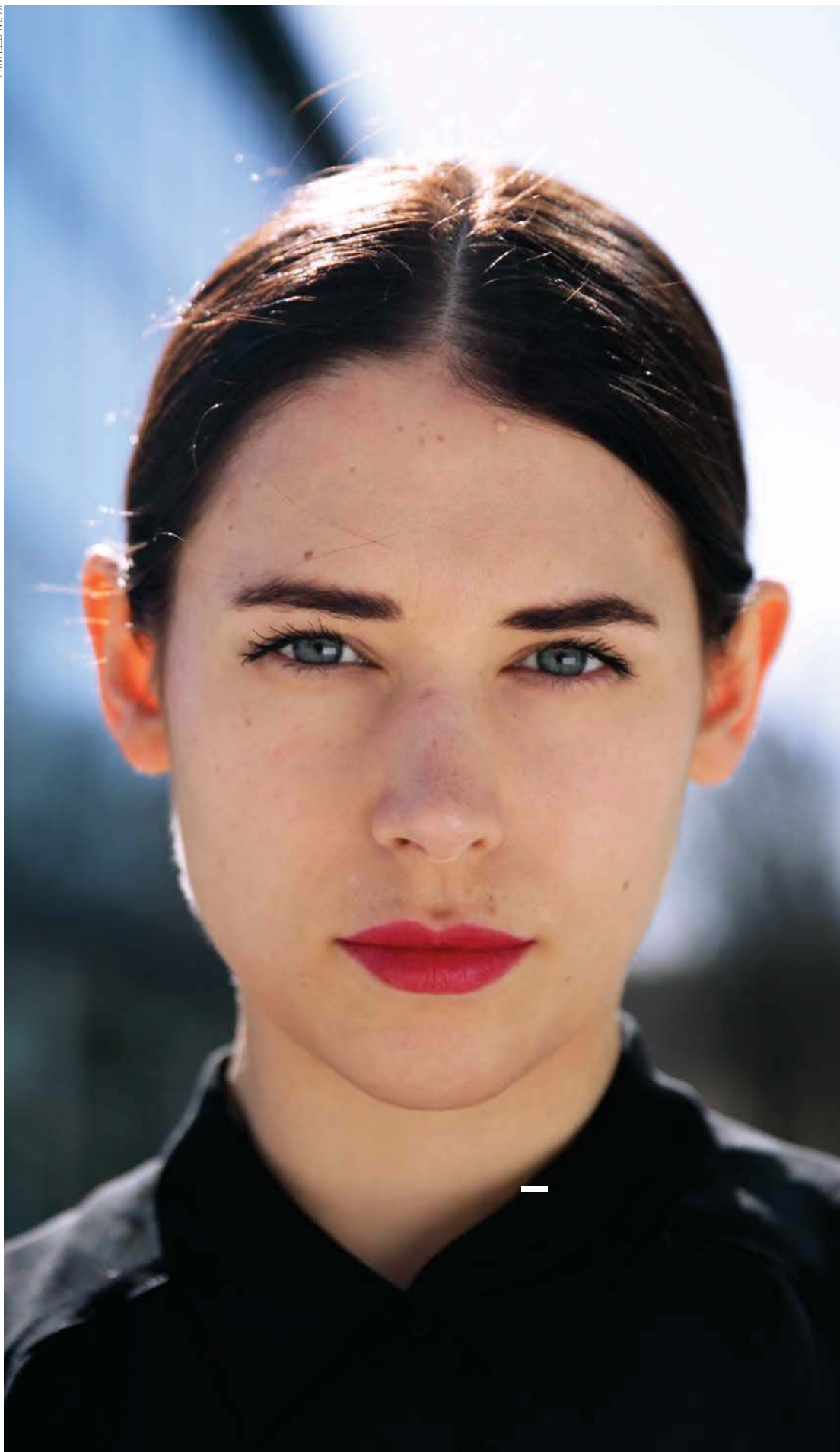
Det våras för serierealismen

TECKNAT Realism och Science Fiction är temat på årets upplaga av Stockholms internationella seriefestival på Kulturhuset Stadsteatern 7 och 8 maj. Och vad är väl då mer passande än att festivalaffischen pryds av rymdhjälten Astrid.

Ritar serietecknare fortfarande för hand?

– Det är nog få som gör allt för hand. Vissa gör nog grunden för hand, men gör sen pratbubblor och tuschar och färglägger i datorn, säger Ola Hellsten, konstnärlig ledare på Serieteket på Kulturhuset Stadsteatern.

GERD ERIKSSON



FILM PINSAM HÄSTTJEJES KÄRLEKSJAKT

"Jag saknar kvinnliga hjältar över 40"

DEN 27 APRIL har regissören Ninja Thybergs kortfilm *Hingsten* premiär på Zita. I filmen möter vi gymnasi- och hästtjejen Adena som är förtjust i sin adonisliknande lärare David. När hon inser att de kommer att fira midsommar på samma skärgårdsö, ser hon sin chans och bjuder in sig själv till hans festande killgäng. Adena väjer inte för att bli pinsam i sin jakt på David.

Vad var inspirationen till filmen *Hingsten*?

– Manskroppen. Jag var intresserad av att skapa en metafor för manskroppen som tog tillvara på dess muskulatur och storlek, men utan att göra mannen till ett hot eller ett farligt rovdjur. Hästen är varm, snäll och vacker och den kan tämjäs och ridas av en självsäker ryttare.

Vad skulle du säga är den röda tråden mellan dina tidigare kortfilmer *Pleasure*, om porrindustrin, *Hot Chicks*, om tjejer som ska medverka i en musikvideo, och nu *Hingsten*?

– Alla tre filmer utforskar makt, subjektsskap, objektifiering, feminitet och maskulinitet. De behandlar alla tre den "manliga blicken" men från olika vinklar.

Du är examinerad från Stockholms dramatiska högskola, vad saknar du inom svensk film i dag?

– Jag saknar kvinnliga hjältar över 40, som drar one-liners, är rynkiga och lite lönnfeta och som alla i publiken imponeras av. Jag saknar också män som får vara attraktiva när de är sårbara och tillgängliga. Det sistnämnda tror jag att jag har tillfört lite grand i alla fall.

Just nu är Ninja Thyberg i USA.

– Jag är i Los Angeles och gör reserach i porrbranschen inför min första långfilm som ska utspela sig här. Den handlar om en ung svensk tjej som åker hit för att bli porrstjärna.

Vad är den vanligaste frågan du får om ditt namn?

– Det är "Heter du verkligen Ninja?"

HENRIK EMILSON



Södermalmsallén 10.06-10.47

Kullersten, snedställda bänkar, en lunchstängd krog och det först obegripliga med varifrån de tunnklädda joggarna kom. Och naturligtvis vajar en Hammarbyflagga stolt och högt från en balkong över Södermalmsallén.

TEXT **ULF STOLT** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

PÅ ETT AV löpen vid Kijas livs & tobak i hörnet Ringvägen är ordet "Pollenchock" dominerande. Trissflaggan sliter i vinden och regnet har suddat ut priset för 1 gb surf från ett reklamblad tejpat på fasaden bredvid glasskartan.

Marken anlagd med kullersten och betongplattor i olika storlekar och mönsterformationer.

Träd, låga buskar och ett smidesstaket som skiljer av promenadstråket framför bostadshusen i riktning mot Rosenlundsgatan. Uppe på Rosenlundsgatan två foodtrucks – Superburger och Kitchen on the Road, vi ser flera som tar trapporna upp från allén för att köa för lunch.



På en nyinrättad plantering i mitten av allén i höjd med det stora gamla tegelhuset har sex nya träd på varje sida planterats, de är skyddade med brädor runt stammarna och den färska jorden är avstängd med staket. Ett laminerat informationsblad fäst på staketet berättar att detta är upprustning av den sista delen av Södermalmsallén – nya möbler och perennplanteringar, sättningskador i marken ska rättas till och några träd bytas mot mindre, blommande träd. Allt beräknat klart "innan vintern".

På en liten metallskylt på en fasad: "Varning – spänning 220 volt. SMC-flexelec värmekabel monterad

i takrännor och stuprör". Utmed en del av allén sitter gatubelysning där lamporna i toppen sitter parvis i glascylndrar det målats gröna lövrankor på.

DET ÄR INTE direkt någon varm dag och det är först lite förbryllande att det kommer människor, tunt klädda i bara shorts och linne, som varvar den avstängda planteringen några gånger, joggande. Det är inte förrän vi gått förbi den avstängda delen vi förstår hur det hela ligger till. Crossfit Eken har sin lokal bakom en ståldörr ut mot allén och vi ser människor som tränar där inne, gör olika övningar, och sedan ger sig av och gör ett varv

eller tre kring planteringen.

Grindarna in till flera av innergårdarna låsta.

Två barnvagnar och en cykel står lite för sig själva i en lekpark. Det ligger en blå jacka på ett bord, en tom plastpåse sticker ut ur soptunnans inkast.

Den runda fotbollsplanen tom. En flicka i silverfärgad jacka med kapuschong står i en av lekparksbåtarna intill. Stilla. Som om hon tänker på någonting en stund. Sedan går leken vidare.

På balkongen på översta våningen närmast allén hänger en stor grön och vit Hammarbyflagga. Över taket bakom huset syns armen på en röd

lyftkran som sakta rör sig.

Restaurang Stekpannan öppnar inte förrän klockan tre, inga luncher. På bänkarna innanför planteringen en bit bort sitter tre personer och talar med varandra.

Efter det lilla inspelet från Fatburs Brunnsgränd och bort till Västgöta-gränd står sofforna på Södermalmsallén i mitten av promenadstråket, lätt vinklade mot söder med träden bakom sig, en och annan soptunna.

Kö in till lunchrestaurangen på ena sidan allén. En kvinna i vit kappa lägger sin takeout i cykelkorgen.

I trapporna ner från Söderhallarna kommer tre parkeringsvakter, två kvinnor, en man, gående i bredd. 📍

- Pappa?
- Ja otystnaden.
- Hur reser man i tiden?
- Genom att drömma om
sterilitet lilla
misstag.



MARIA HAGSTRÖM I EN EVIGHET

DET FANNS TVÅ saker som kunde göra att jag grät mig till sömns när jag var liten. Det ena var när mamma hade sjungit "Vem kan segla förutan vind?" och det andra var att jag trodde på Gud.

Mer än så krävdes inte för att jag skulle bli skrämmd till vettet, jag som ännu inte hade vett att förstå att det fanns så mycket värre saker i livet att skrämmas till vettet av.

Det läskiga med Gud var att han skulle se till att jag kom till himlen efter döden. Alla skulle dö: mamma, pappa, mina bröder, ja alla. Det var ju förstås hemskt i sig. När skulle de dö? Men riktigt obehagligt var det att tänka på vad som händer i himlen: jag skulle leva lycklig där för evigt. Dagarna skulle liksom aldrig ta slut, de skulle bara fortsätta att komma i all framtid. I himlen skulle allt bara pågå, pågå, pågå, pågå, pågå. Hur länge hade det redan pågått? Och hur kan man vara lycklig hela tiden?

När jag skulle sova kunde jag ligga i en evighet och fundera på evigheten. Hur ser det ut när det aldrig finns något stopp? Jag såg framför mig hur allt rörde sig framåt genom luft

och aldrig stannade. Det gick inte att förstå. Och det var väl det som var det otäcka, att försöka fatta något så obegripligt som att livet fortsätter, fortsätter, fortsätter, fortsätter, fortsätter, fortsätter, fortsätter och till slut somnade jag med skrämself-gråta ögon.

DET VAR FÖRST MÅNGA ÅR SENARE SOM HON BERÄTTADE ATT HENNES FÖRÄLDRAR HADE ALKOHOLPROBLEM, ATT DET INTE VAR BRA HEMMA.

JAG LÄSTE BREVEN i Kamratposten. Någon var retad, någon hade gjort bort sig, någon hade något konstigt på snoppen och en kille var ledsen om kvällarna. Men killen förstod inte riktigt varför, för egentligen hade han det ju jättebra. Men det var det där med tankar på livet och döden. Jag började skriva ett svar, tänkte att det kanske var bättre om vi var två som var

oförstående kvällsledsna. Men jag fick aldrig i väg det. Inte heller sa jag något om det till mamma när hon sa god natt på kvällarna och inte heller sa jag hur ledsen jag blev när hon sjöng: "Vem kan segla förutan vind? Vem kan ro utan åror? Vem kan skiljas från vännen sin utan att fälla tårar?"

JAG HADE EN vän, som jag skulle skiljas från. Det hade hon sagt. Hon och hennes familj skulle flytta till andra sidan jordklotet, de skulle bo i ett jättestort fint hus och hon skulle få en alldeles egen häst. Kanske fler. Jag trodde att det kanske var sant. Jag hade inte lärt mig se när människor hittar på. Det hade hon. Och hon hade lärt sig ljuga, för sig

själv och andra. Hon ljög om sina föräldrar, för att ingen skulle få veta. Hon ljög om varför jag inte kunde sova över hos henne, varför vi nästan alltid var hos mig, varför föräldrarna inte kunde köra oss med bilen och hon blev ledsen när jag sa att jag bara ville vara hemma med familjen själv en kväll. Hon förstod inte varför jag inte ville leka, jag förstod inte att hon inte ville vara hemma.

Vi blev ovänner. Ofta. Men vi var vänner desto mer. Många bråk hade nog inte behövt ske om jag hade vetat och förstått. Det var först många år senare som hon berättade att hennes föräldrar hade alkoholproblem, att det inte var bra hemma. Hon hade velat skydda dem, men vem hade skyddat henne? Hon hade rott båten utan åror.

Jag hade tur som inte behövde gråta över värre saker än rädslan för evigheten och rädslan över att vänskap inte skulle vara evig. Tur som fick vind i seglen och åror att ro med. Tror inte att hon tänkte på liv efter döden. Hon grät över andra saker om kvällarna. ☹

**ATTRAKTIVT BOLÅN I
FANTASTISKT LÄGE. EN RIKTIG PÄRLA.**

Flytta till oss och bli en av
Sveriges nöjdaste bolånekunder.

För andra året i rad har vi fått utmärkelsen "Sveriges nöjdaste bolånekunder" i Svenskt Kvalitetsindex undersökning. Vid flytt av bundna bolån så kan din nuvarande bank ta ut ränteskilnadsersättning.

SBAB!
från dröm till hem

I höstas fick konstnären och radioprofilen Stina Wollter både hat och kärlek – på grund av en video av sig själv dansandes i baddräkt. Situation Sthlm träffar Stina Wollter för att höra var hon befinner sig nu. Det visar sig att hon både är grundledsen och fantastisk. TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO MAGNUS SANDBERG

KROPPSTROTSARE

Jag har inga problem att förstå hur livet kan utvecklas, hur det känns, och skavet i att vara människa. Jag härbärgerar så många berättelser, inklusive min egen.

Stina Wollter har knappt hunnit sätta sig vid bordet innan hon dragit in oss i ett samtal om att vara människa, vilka som får synas och hur de får synas. Och om alla de berättelser hon får via sitt radio-program *Söndagarna med Stina*, där hon varje vecka träffar en person som har något berörande, vardagligt eller häftigt att berätta.

– Min dolda agenda är att människor ska få syn på varandra.

Hon berättar att hon har jobbat med sin producent på Sveriges Radio i tio år nu och att allt började med att de hamnade i samma hiss.

– Det är ju en skum grej att stå i en hiss och när hon tog upp en godispåse sa jag: ”Visa mig din godispåse och jag ska säga dig vem du är”. På vägen upp analyserade jag henne och sa att vi nog skulle kunna leka. När jag senare fick programledarjobb på *Karlavagnen* ville hon vara producent.

Hur ser din egen godispåse ut?

– Den är lika spretig som jag är. Jag skulle aldrig kunna ha bara söta gelégodisar, det måste var nåt riktigt jobbigt där i också, nåt hårt som skrapar upp tungan litegrann och som plötsligt lösgör salt pulver. Men jag vilar också med nån skumgodis.

Stina Wollter menar att det behövs lite balans i ”godispåsen”.

Är du i balans nu?

– Ni möter mig mitt i ett tillstånd där jag är ganska grundledsen. Dels över hur det ser ut i världen, men också familjerejer.

Bland annat att jag har en dement mamma. Demensvården skulle kunna vara både värdigare och roligare, men det kostar. Det är vidrigt att gå därifrån och bara grina. Jag önskar ibland att jag kunde stänga av mina känslor.

Stina Wollter berättar att hon försöker vara öppen med vad hon känner på Instagram, där hon har nästan 44 000 följare. Varje dag får hon flera mejl, de som skriver är allt i fråga unga tjejer med själv-

MAN SKA INTE STÅ OCH FLADDRA MED ARMFETTET, FÖR DÅ BLIR FOLK NERVÖSA

skadebeteende till 80-åriga kvinnor som berättar att de köpt sin första bikini. Det hela startade med att Stina Wollter började ”kroppstrotsa”. Efter att under hela livet ha känt sig fel och ful och försökt gömma sin kropp började hon göra tvärtom – visa den.

– Jag kände att jag måste börja ”practice what I preach”. Jag kan ju inte peppa och predika och samtidigt stå framför spegeln och känna självhat.

Men när hon i höstas lade ut en video av sig själv dansandes i baddräkt fick hon motta hat från annat håll. Filmen visades i *Malou efter tio* och bloggaren Katrin Zyto-mierska kommenterade den som ”nån man skrattar åt”. Hon sa också att överviktiga människor är lata och oattraktiva.

– Jag kände mig otroligt sårbar och utsatt, men samtidigt möttes det upp av så mycket kärlek.

Mängder med människor la ut videor av sig själva dansandes under hashtaggen #dansaforstina.

– Vi har lärt oss att vi ska ha komplex om det dallrar på kroppen, man ska inte stå och fladdra med armfettet, för då blir folk nervösa. Likriktningen och tempot vi har i samhället förstärker grova förenklingar och försök att göra tillvaron enklare. Det är förjävla stökigt och vi måste ordna det så att vi förstår det. Det är stökigt bara på det här bordet.

Hon börjar flytta runt bland tallrikar och glas för att visa sin poäng, säger att det gula ska hålla sig i det hörnet och skruvar till topparna på salt- och pepparkaren så att de står spikraka, för ”såna måste de vara”.

– Och så kommer det nån som ser ut såhär, säger hon och kletar en bit av chokladbollen på bordet. Det där är jag. Och så står de som är salt- och pepparkar och bara ”men va fan, så kan du inte se ut och vara, in med dig i mallen”.

Den turbulenta hösten har lett till att Stina Wollter har gjort konst av sig själv och sin kropp. Nyligen hade hon utställningen *Det rör mig* i Uppsala.

– Det blev en feministisk utställning om kroppen och utsatthet, men också om att våga kräva sin rätt att få vara trygg i den man är. Vi har fått veta att vi alltid kan bli lite bättre och lite snyggare, men då får vi inte tillgång till det fantastiska i att vara människa just här och nu. Jag försöker visa att jag är en fantastisk människa exakt just nu, som måste få finnas, dansa, låta och vara som jag är. ☺

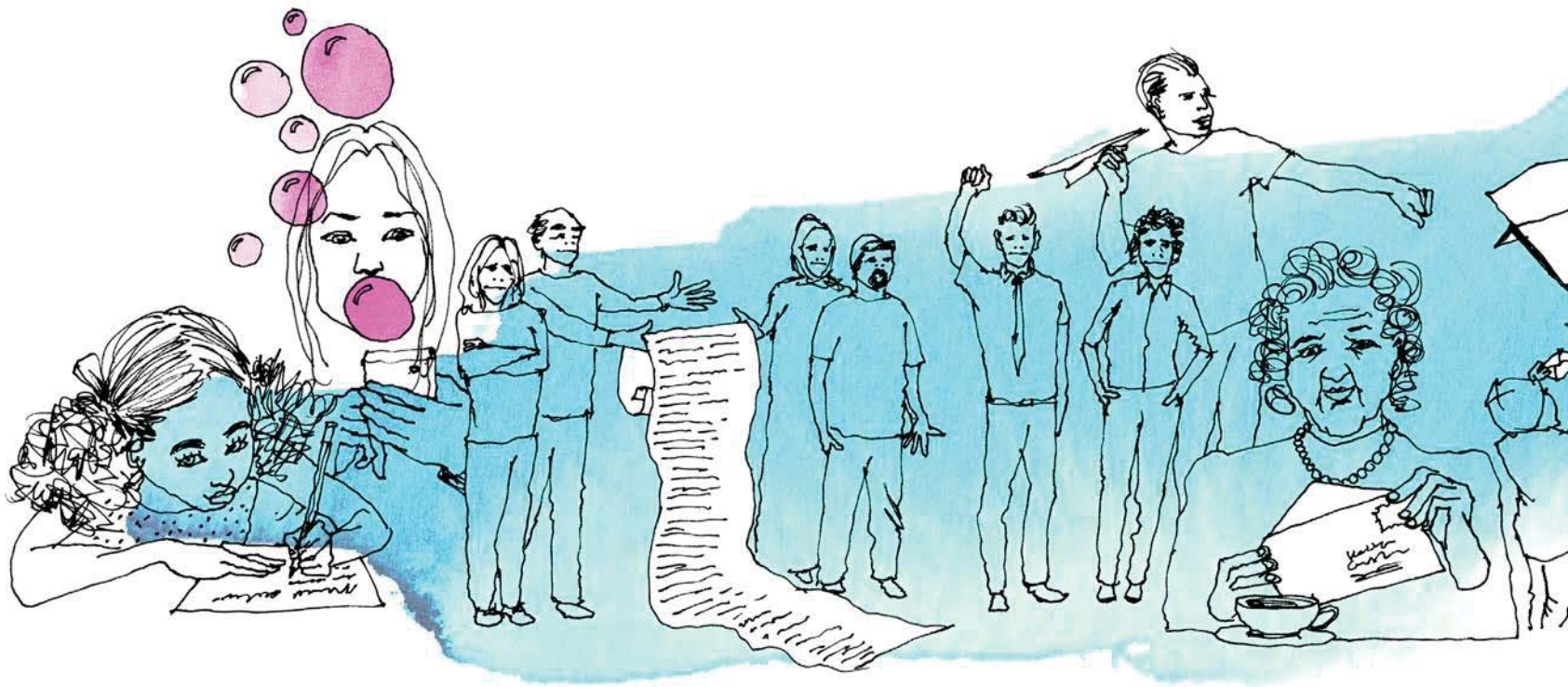
FOTNOT: En längre variant av intervjun publiceras på www.situationsthlm.se

STINA WOLLTER YRKE: Konstnär och radioprogramledare. FÖDD: 24 maj 1964 i Sollentuna. BOR: Uppsala GÖR: Programmet *Söndagarna med Stina Wollter* på P4 Stockholm, undervisar i konst, framträder då och då som sångerska i ”Stina Wollter Band”. Nyligen hade hon konstutställningen *Det rör mig* i Uppsala.



Stadsodling, ett konstverk för borttappade gosdjur, boulebanor, trädgårdar för humlor, hundhinderbanor och loppmarknader är några av de saker som stockholmarna önskar i sina medborgarförslag. Flera av medborgarförslagen har blivit verklighet, andra förblir drömmar.

TEXT ALEXANDRA SUNDQVIST ILLUSTRATION ANNE-LI KARLSSON



DET FOLKET

Alla som bor eller arbetar i Stockholm kan lämna in medborgarförslag.

De flesta förslag som kommer in till någon av stadens 14 stadsdelsförvaltningar rör parkmiljö- och gatufrågor i människors närmiljö. Det kan handla om bättre gatubelysning, upprustning av lekparker eller fotbollsplaner, fler parkbänkar, nya hundrastgårdar, trafikljus och boulebanor.

Ett medborgarförslag utreds av stadsdelsförvaltningen innan det presenteras för stadsdelsnämnden där beslut tas.

2014 mottog de 14 stadsdelarna 197 medborgarförslag. Av dem realiserades 33, enligt en enkät som Stockholms Stad låtit genomföra.

Det låter ju inte så mycket.

Samtidigt konstaterar Anette Manoti, samordnare för civilsamhälle, kultur- och demokratiutveckling vid Skärholmens stadsdelsförvaltning, att det är problematiskt att föra årlig statistik rörande medborgarförslag.

– Vissa förslag kan ta flera år att utreda och genomföra. Det kan vara dyra förslag som vi måste budgetera och planera för. Eller så kanske förslaget går utanför stadsdelsnämndens område och skickas vidare till en annan nämnd, exempelvis idrottsnämnden eller exploateringskontoret. Då är det inte säkert att vi som är tjänstemän på stadsdelsförvaltningen får någon återkoppling.

Vill exempelvis en grupp ungdomar i

Sätra få möjlighet till spontanidrott på en specifik plats, skickas förslaget till exploateringskontoret som bedömer om det ska beredas för exploateringsnämnden. Stadsdelsförvaltningen står för utredningen och skickar sedan förslaget vidare till berörd fackförvaltning.

Invånare kan inte lämna medborgarförslag direkt till en fackförvaltning.

– Vi har inget bra system för samordning mellan nämnderna när det kommer till medborgarförslag. Ibland tappar man dem på vägen. Det är en fråga vi lyft till stadsledningskontoret och hoppas hitta en lösning på.

Ju enklare det är att skicka in medborgarförslag, desto fler människor gör det.



FÖRESLÅR

Journalisterna Sara Zettergren och Ebba Thornéus har, i ett examensarbete vid Södertörns högskola, närstuderat fler än femhundra medborgarförslag i Huddinge, Botkyrka och stadsdelen Skärholmen under en treårsperiod.

I Huddinge inkom 103 medborgarförslag, mellan 2012-15. I Botkyrka var motsvarande siffra 487. Av dem kom 357 in via webben. I ett mail förklarar de: "I Botkyrka kunde man lämna in sina förslag på webben, på medborgarkontor eller via en app, en möjlighet som inte fanns i Huddinge där man endast kunde lämna in förslaget personligen på ett servicekontor eller bibliotek. Ju enklare det är att skicka in förslag, desto

fler människor gör det."

Men, konstaterar Anette Manoti, fler medborgarförslag är inte ett självändamål i sig.

– Ett medborgarförslag kan komma från en enda person som tycker att det ska finnas ett övergångsställe där just den personen går och som kanske inte pratat med en enda granne. Det tar mycket resurser att utreda, samtidigt som det individuella medborgarförslaget springer förbi den representativa demokratin, organisationers demokrati och politiskt engagemang. Föreningarnas förslag är generellt förankrade hos en större grupp. De är organiserade och har undersökt frågan, kanske även på ett politiskt plan.

Hon förtydligar:

– Å ena sidan är det en fin tanke att alla kan föreslå nånting, å andra sidan kan förslagen vara dåligt förankrade. Vi har en skyldighet att utreda alla förslag som kommer in, även de som är utopiska. Den som lämnar ett medborgarförslag har sällan insyn i den politiska processen. På sikt hoppas jag att det blir en förändring i frågan.

Hon refererar till den nya statliga demokratiutredningen som presenterades i december.

– Där tar man upp problemet. I stället för medborgarförslag så föreslås en typ av folkmotioner där ett förslag utreds av kommunen först när det fått tillräckligt många namnunderskrifter, säger hon. ▶

TRE MEDBORGARFÖRSLAG:

"En loppmarknad är nånting som alla gillar"

NÄR ARKITEKTEN OCH Kungsholmsbon Ulf Mejergren var föräldraledig fick han en idé. Han promenerade på Hjalmar Söderbergs väg längs med tunnelbanan mellan Kristineberg och Thorildsplan och slogs av att gatan var "outnyttjad, öde och inte speciellt vacker".

Kanske kunde en speciell hyllkonstruktion för loppmarknad sättas upp längs tunnelbanestängslet? Då skulle den asfalterade gatstuppen, annars en genomfartsväg och parkeringsgata för bilar, utvecklas till en plats för folkfest med miljövänliga förtecken – en loppmarknad.

– Sätter man upp en specialdesignad hyllkonstruktion i stället för stängslet mot tunnelbanan skulle det kunna vara loppmarknad här på helgerna. Då skulle prylarna i sig bli en del av utsmyckningen. De som säljer behöver inte heller släpa med sig tunga bord, det är bara att ta en plats och placera sina saker i hyllorna.

I sitt medborgarförslag skriver han: "Trots

det stora suget efter loppmarknader i Stockholmsområdet så finns det ännu ingen gata som är anpassad efter ett sådant här evenemang". Med en loppmarknad skulle platsen, med enkla medel, utvecklas till "den mest levande gatan i området".

– Stadsdelsförvaltningen skulle bara behöva montera hyllsystemet och sätta upp en skylt om att det är parkeringsförbud på helger.

Hans förslag skickades till Kungsholmens stadsdelsförvaltning för ett år sedan.

De skriver att stadsdelsnämnden "är mycket positiv till inkommet medborgarförslag". Däremot ligger aktuellt område på gatumark och inte parkmark, som stadsdelsnämnden ansvarar för. Ärendet har därför överlämnats till fastighetsnämnden och trafiknämnden.

Sedan dess har Ulf Mejergren inte hört någonting.

– Det är ett väldigt byråkratiskt system. Ibland önskar jag att det fanns fler "Vilda

Västern"-politiker som såg möjligheter. Systemet för medborgarförslag borde vara mer flexibelt. I dag är det ganska stelt. Samtidigt uppmuntrar man medborgarna att lämna in förslag. Varför göra det om det man får in faller mellan stolarna? Det borde finnas en slags samordnare med ett övergripande ansvar. Personligen har jag svårt att tro att trafiknämnden ska gå i gång på min loppmarknad.

KUNGSHOLMENS STADSDELSFÖRVALTNING

2015 fick Kungsholmens stadsförvaltning 96 medborgarförslag. Det är en ökning med 50 procent jämfört med 2014. Av dessa lämnades 38 till förvaltningen för beredning. Thomas Levin, vid Kungsholmens stadsdelsförvaltning, uppskattar att hälften av de förslag som behandlats av nämnden realiserats i någon form. De flesta förslagen rör parkmiljöfrågor.

"Stadsodling handlar mer om möten än om att få en stor skörd"

NÄR ALICE BULUKIN flyttade till Bredäng för tre år sedan slogs hon av att det saknades en plattform för kollektiv odling i förorten. Hon hörde av sig till stadsdelsförvaltningen i Skärholmen. Via förvaltningen fick hon kontaktuppgifter till personer som lämnat in medborgarförslag om stadsodling i Bredäng.

Tillsammans startade de Areal 127, en förening för odlingsivriga i söderort.

– Vi ville att det skulle vara en mer öppen plattform för stadsodling. Därför samarbetade vi för att stadsdelsförvaltningen skulle anta en policy för den här typen av initiativ.

Alice Bulukin berättar att i dag har Areal 127 ett brukaravtal, och att Areal 127 är "ett slags pilotprojekt".

– Om vi lämnat in ett renodlat medborgarförslag är risken att det blivit ganska styrt. För att vi skulle starta Areal 127 var en förutsättning att tyglarna var friare – att vi fick bygga upp en verksamhet som fun-

kar för oss. Min erfarenhet av förvaltningen är mycket positiv.

Skärholmens stadsdelsförvaltning bistår med vatten och sommarunderhåll av marken mellan pallkragarna. Areal 127 odlar på en tvåhundra kvadratmeter stor tomt intill lekparken Trissan i Bredäng. Odlingstyten, som främst består av pallkragar, är 30 kvadratmeter.

I början var medlemmarna i föreningen 15 stycken, som mest har de varit 20.

– De flesta i föreningen är glada amatörer. När vi bestämmer vilka grödor vi ska odla utgår vi från vad folk tycker är kul. Potatis är roligt eftersom det ger riklig skörd samtidigt som det inte kräver så mycket underhåll. Vi har också odlat kål- och lökväxter, liksom aubergine, majs och bönväxter.

Men det är egentligen inte skörden som är det viktiga. Det är alla mänskliga möten mellan pallkragarna.

– Den här typen av mötesplats är bra för demokratin och för det lokala engagemanget. Det handlar inte om att få så stor skörd som möjligt, snarare om att skapa en opolitisk plattform som stärker det sociala utbytet mellan människor, säger Alice Bulukin och tillägger:

– En del av ungarna som kommer hit vet inte hur potatis odlas. "Vadå, potatis? Där nere?" säger de. "Stick ner handen så får du se", säger vi. Att se deras min när de gräver fram potatisknölarna gör en nästan tårögd. Det är kunskapsspridning på en mycket konkret nivå.

SKÄRHOLMENS STADSDELSFÖRVALTNING

16 medborgarförslag under 2015. Året innan inkom 14.

"Det finns en kultur av hjälpsamhet i Bagis"

HITTEBLOMSTER ÄR ETT interaktivt konstverk i Bagarmossen där alla borttappade vantar, gosdjur och strumpor får möjlighet att återförenas med sina ägare. När verket avtäcktes i början av april vallfärdade stadsdelens förskolebarn till invigningen. Med sig hade de borttappade saker de hittat längs vägen från förskolan.

Och de hängde själva upp dem på skulpturens blomsterknoppar och blad i armeringsjärn.

– En flicka hade med sig ett fint, rosa sugrör i plast som hon hittat. Så klart skulle även det sättas fast, säger arkitekten Katarina Bonnevier som utformat skulpturen.

Den ursprungliga idén till *Hitteblomster* kom från Gunilla Edemo.

– Som nybliven förälder noterade jag alla de här tappade sakerna i Bagarmossen under barnvagnspromenaderna. Vantar, snuttefiltar, gosdjur... Samtidigt fanns det en Facebook-grupp där folk var väldigt aktiva och la upp poster som "den här apan sitter och väntar på en bänk i den här korsningen". Då tänkte jag att det vore kul om det fanns en gemensam plats för den här typen av transaktioner.

Gunilla Edemo frågade vännen Katarina Bonnevier om hon ville gestalta idén. Sedan kontaktade duon den allmännyttiga hyresvärden Stockholms hem.

– Jag visste att de var den största hyres-



värden i Bagis. De har en stark lokal närvaro och driver stadsutvecklingsprojektet Bagarmossen Smartup. Jag tänkte att de kanske ville realisera verket, säger Gunilla Edemo.

Det ville de också.

Att Stockholms hem äger marken intill tunnelbaneuppgången där duon ville att skulpturen skulle stå gjorde beslutet enkelt. *Hitteblomster* låg således aldrig som ett

ärende på stadsdelsförvaltningens bord, vilket vanliga medborgarförslag gör. Skulpturen står nu intill torget i Bagarmossens centrum.

– Konstverket samverkar med platsens andra funktioner. Här finns bland annat en anslagstavla och en informationsskylt om Bagarmossens historia. Den passar väl in bland de andra samhällsfunktionerna, säger Katarina Bonnevier. 📍

FLER MEDBORGARFÖRSLAG I KORTHET:

Humlegårdar i Hägersten

En medborgare i Hägersten föreslår att stadsdelsförvaltningen anlägger små humlegårdar i parker där barn och ungdomar kan lära sig mer om blommor och humlor. Förslaget avslås, då nämnden anser att kostnaden blir för hög "i förhållande till andra angelägna önskemål". Bland annat kompliceras anläggandet av humlegårdar då de näringsrika jordarna i Hägersten gynnar gräset som i sin tur konkurrerar ut ängsfrön.

Skylt för nyfikna fågelskådare på Lilla Essingen

2013 skickade Josefine Lindberg in ett förslag rörande en informationsskylt om de vanligaste fågelarterna på Lilla Essingen. Detta efter att hennes treåring frågade: "Vad är det för en fågel?"

Och vad är det för en fågel och vad är det för en fågel?" Medborgarförslaget beviljades. Resultatet blev en informationstavla som beskriver fågellivet utmed stadens stränder.

Pensionärer med känsla för pingis

Pensionärerna i Tullinge, Botkyrka, önskar få tillstånd att spela pingis på den lokala fritidsgården. Förslaget, som lämnades in 2014, beviljades.

Upprustning av Kronobergsparkens parklek

Efter ett medborgarförslag, som påpekar parklekens försämrade skick under 2014, beslutar Kungsholmens stadsdelsnämnd att parkleken ska rustas upp. För detta avsattes 700 000 kronor under 2015.

Ny boulebana i Axelsberg

Mälarhöjden-Hägerstens SPF-förening konstaterar att boule är en populär aktivitet vid Axelsbergs torg men påpekar att köerna till den befintliga boulebana är långa. En till bana vore önskvärd så att fler kan spela. För, som de skriver, det måste vara "bättre och billigare med glada, friska pensionärer utanför vårdcentralen än sjuka innanför". Förslaget beviljades 2013.

Skateramp i Bredäng

Efter ett medborgarförslag anlades en skateramp vid parleken Ängen i Bredäng. Här finns brädor, hjälm och skydd att låna när parkleken är öppen. Nytt för i år är att de nu också har waveboards för utlåning. Nybörjare? Hjälper finns att få!



SIN EGEN KARAKTÄR

Stellan Skarsgård har en agent i Los Angeles, en i London och en i Sverige, men hans skådespelarentreprenad utgår egentligen från ett synnerligen anonymt kontor på Söder, några kvarter från där han bor. Där pluggar han text, sköter kontorsgöra och håller efter sin internationella skådespelarkarriär – succén med *River* har inte direkt försvagat hans position. I kommande filmen *Our Kind of Traitor* krävde han "closed set" när han skulle spela tennis, inte inför naken scenen. Men tidtabellen från Helsingborgs tågfärjeterminal kan han inte längre utantill. TEXT **ULF STOLT** FOTO **HENRIC LINDSTEN**

Stellan Skarsgård började plötsligt gråta.

Det skedde för några år sedan. Han satt ett par bänkrader bort från scenen i Dansens Hus och såg en, av Mats Ek koreograferad, föreställning där Michail Baryshnikov dansade med Ana Laguna. Först förstod han inte alls varför han grät.

– Baryshnikov kan ju inte göra de där fantastiska hoppen han kunde göra en gång i tiden, men varenda liten detalj, varenda muskel i hans kropp uttrycker honom, är stämd för att uttrycka allt han känner, all hans livserfarenhet. Och det kan man ju inte värja sig emot, det är ju en kommunikation människor emellan som går långt bortom språket.

– Jag hade inte gråtit på säkert tio år och sen plötsligt började jag gråta. Det var inget dramatiskt som hände, jag blev bara så jävla tagen, så rörd.

Vi talar om tv-serien *River*, om slutscenen på restaurangen och vilken typ av livserfarenhet och antal årsringar konstformen kräver för att kunna spela en sådan scen på det sättet. Och det är då Stellan Skarsgård kommer att tänka på den där gången han såg Michail Baryshnikov dansa.

– Som skådespelare är det ju ingen nackdel att bli äldre, att livet går vidare. Den scenen i *River* är den bästa kärleksscenen jag spelat in. De säger aldrig att de älskar varandra, det är inte om det, det sker bara i spelet mellan replikerna, de sitter och verkligen älskar varandra. Och det ser ju publiken. Sånt är ju kul att göra.

Trots den internationella succén med *River* kommer ingen fortsättning. Om det har han vädjat till manusförfattaren, Abi Morgan.

OM KÄNDISSKAPET

– Jag kan inte gå ifred nånstans. I USA är det värre, de har en helt annan attityd – "oh my God it's you!" – till kändisar. Men jag är så van, jag har varit känd sen jag var 16. Jag har ju gjort så pass olika saker, det är lite kul att det kommer fram nån som känner igen mig från von Triers filmer, några småtjejer kommer fram för de sett mig i *Mama Mia*, några unga killar kommer fram för att Marvel-filmerna. Jag har spritt mina gracer, det är kul att det är så olika saker. Man kan vara vanlig på Söder på ett annat sätt. Folk är vana vid mig här.

– Jag sa till henne: "du får inte skriva nåt mer nu, inga fler avsnitt". För det är ju en avslutad kärlekshistoria, skulle man göra en säsong till så skulle man bara få en "quirky cop" på nya äventyr, men kärlekshistorien är ju över.

Stellan Skarsgård sitter på andra sidan fotpallen i den ena av två låga sittmöbler i sitt både spaciösa och samtidigt hyfsat spartanska kontor på en liten insticks-gata på Södermalm – företaget på adressen heter någonting helt annat än man kunde förvänta sig och verksamheten för en gan-

SKA DU UTNYTTJA DIN DEMOKRATISKA RÄTTIGHET SÅ ÄR DET DITT JOBB ATT SE TILL ATT DU INTE ÄR FÖR KORKAD.

ska clandestin tillvaro bakom gardiner och maskerade fönster.

– Bolaget är utsålt, kan man säga. Men här sitter jag och... dels är det ju en massa kontorsgrejer med skatter och ekonomi och sånt, men framför allt läser jag manus och repeterar här. Det är därför jag behöver lite utrymme, så jag kan låta. Jag sitter här och pluggar mycket.

Han reser sig och går bort till ett lågt bord vid väggen mitt emot och tar med sig en svart pärm tillbaka. Han öppnar den och visar med fingret nedför några av de första sidorna – det är ett manuskript av den irländske författaren Colm Toibin – och mellan de få och korta raderna regiinstruktioner är det långa partier text som hans karaktär ska leverera, "filmen börjar med sex-sju minuter text, rakt in i kameran".

– Nu håller jag på och förbereder en film med regissören Volker Schlöndorff. Jag börjar filma om två veckor i Montauk och i New York. Det är en liten arthousefilm, så att säga, lågbudget.

– Min karaktär är en författare, det är väldigt litterärt, mycket text. Jag är ju egentligen emot text på film, men i det här fallet är språket så vackert. Det är kul att prova sånt man inte tror på.

Stellan Skarsgård menar att för en skådespelare får ingenting i livet vara en främmande, att det är en grundförutsättning för yrkesutövandet.

– Det finns väl småborgerliga skådisar som är lite inskränkta så där, men... i princip så är det nyfikenhet och tron på att allt

är möjligt. Och det är det ju.

– Det finns skådespelare som säger att "så där skulle inte min karaktär göra" om sin roll. Då säger jag alltid "hur vet du det?". Det är ju fullt möjligt att karaktären är mycket mer komplex än vad du kan hitta på. Om man reducerar – inte bara människosynen utan även synen på sin roll – till nån slags 25-öres-Freudanalys då är man rätt körd. Blir inget liv av det.

INFÖR INSPELNINGEN AV filmen *Our Kind of Traitor* – manuset är baserat på John le

Carrés bok med samma namn – där Stellan Skarsgård spelar Dima, träffade han John le Carré.

– Han är över 80 år gammal. Först så studsar han nedför trappan när han kommer och öppnar dörren, sen tar ha fram en flaska vin med en gång och så sitter vi och snackar. Och han är on top of allting som sker i världen vad gäller politik och ekonomi, allting. Jag träffar ju en massa människor som inte ens är hälften så gamla som han, som mycket mer förlorat kontakten med vad som sker omkring dem.

– Den där nyfikenheten och det där intresset är ju nånting man vill försöka bevara. Inte bara bevara det för att det är klokt att veta lite om vad som sker i världen, utan för att hålla sig vid liv, inte bli akterseglad.

Stellan Skarsgård ser det som en rent demokratisk plikt att i egenskap av medborgare hålla sig informerad.

– Ska du utnyttja din demokratiska rättighet så är det ditt jobb att se till att du inte är för korkad, för då blir besluten du tar för korkade, och då blir de som styr landet för korkade.

Han erinrar sig hur bilden av Sverige var när han började ta sig ut i världen, och hur den förändrats i dag.

– Då var ju Sverige känt för sin rakryggade utrikespolitik och arvet efter Palme, att ta ställning för de svagare i konflikter. Det fanns givetvis en dubbelmoral då också med att vi samtidigt sålde vapen till vissa länder, men det fanns ändå en strävan efter en moralisk hållning som inte enbart var ►



baserad på ekonomiska fördelar utan också att man stod för nånting.

– Numera märker man mer att vi är respekterade för att göra Nordic Noir-tvserier, att vi har musikexport, design, kläder, man ser på Sverige som ett artistiskt och tekniskt högt utvecklat land.

Inför att filmen *Our Kind of Traitor* går upp på biograferna – svensk premiär 20 maj – har Stellan Skarsgård varit i London och gjort press under två dagar. Och som vanligt i anglosaxiska länder – han är naken i en scen – har han fått frågan om det inte är svårt att klä av sig naken framför kameran.

– För mig är det absolut ingenting, men för dem är det oerhört märkligt.

Han berättar att det ofta finns en så kallad "nudity clause" i kontraktet för att skydda skådespelarna och att det ska vara "closed set" – enbart regissör, kameraman och skådespelare som befinner sig i rummet – vid minsta nakenhet.

JAG VAR GANSKA MOTVILLIG PÅ DEN TIDEN, TYCKTE ATT JAG HADE DET BRA SOM DET VAR, MEN HON TJATADE OCH TJATADE – JAG SKICKADE INTE ENS BILDER, TYCKTE DE KUNDE SE MINA FILMER, JAG VAR JÄVLIGT DRYG.

– Det där skiter jag fullständigt i. Jag tyckte det där var så fånigt att jag krävde att det skulle vara – jag är ju naken en gång i den här filmen – closed set när jag spelade tennis, för det var vad jag skämdes för. De tycker man är ganska konstig... Men de skrattade ju.

NÄR STELLAN SKARSGÅRD var 17 år hoppade han av samhällsvetenskapliga linjen på gymnasiet i Helsingborg.

– Det var en väldigt konservativ stad och jag gick på en av tre gymnasieskolor i lan-



det där moderaterna vann skolvalet 1968 – revolutionsåret 1968, då kan du tänka hur höger det var, liksom.

Vid den tiden bodde han i ett rum med utsikt över tågfarjeterminalen. Och längtade bort. Från skolan och från Helsingborg.

– Då satt jag och tittade på de där tågen som hela tiden gick bort från Helsingborg, dels Stockholmstågen men också Berlin- och Paristågen – det stod ju destinationen på vagnarna då, det var direktvagnar på den tiden. Jag skaffade "Sveriges kommunikationer" för att hålla reda på tågtiderna för

alla tåg som lämnade Helsingborg.

Beslutet att hoppa av skolan handlade mycket om att han tyckte att de ämnen han var intresserad av lästes för sakta, och de ämnen han inte var intresserad av "kändes bara som bortslösat liv".

– Min far – vi barn behandlades alltid som vuxna individer med eget ansvar – föreslog när jag skulle sluta skolan att jag skulle gå färdigt så jag hade nåt att falla tillbaka på. Men jag hade ingen tanke på att falla tillbaka. Och det accepterade han. Det var ju mitt liv, mitt beslut.



- Detsamma med mina barn. Gustaf avbröt också sina gymnasiestudier. Det var ju hans beslut. Och det gjorde han rätt i, för han gick bara och var lat på gymnasiet och då ska man inte gå där. Då är det bättre att sluta. Tänka om. En del gör ingenting ett år, men plötsligt känner de att de måste i väg och börjar plugga nåt annat.

Först fick Stellan Skarsgård jobb på Malmö Stadsteater och flyttade dit, sedan fick han jobb på Uppsala Stadsteater och då flyttade han till Stockholm och pendlade.

- Jag flyttade hit själv. Jag var väl 18-19 år,

det var 1969. Stockholm var en grop på den tiden, de hade ju rivit hela Klarakvarteren.

- Jag hyrde en lägenhet i fjärde hand med några kompisar. Man bodde i andra-tredje och fjärde hand och flyttade var sjätte månad ungefär. Packade ihop sina saker i plastkassar och flyttade nån annanstans. Sen höll det på så.

Hur var det att komma inflyttande som ensam ung man till Stockholm då?

- Jag var på Uppsala Stadsteater först, men jag tyckte jag kom in i det ganska snabbt. Jag hängde på Prinsen och KB och träffade andra skådisar. Sen började jag på Stockholms Stadsteater och då var jag ju inne i det hela, så det var inte så krångligt.

Att Stellan Skarsgård som ung och bortlängtande Helsingborgsbo köpte "Sveriges kommunikationer" - en månatlig publikation med samtliga tågoperatörers tidtabeller samlade - visar sig inte vara någon tillfällighet.

- Första gången jag var i Stockholm bodde vi i Marielund utanför Uppsala. Då fick man åka med ångtåg in till Uppsala, smalspårig järnväg, och sen från Uppsala till Stockholm. Där gick dels en del ånglok, men framför allt så gick det tåg som var dragna av stora, röda växellok - jag var, som du hör, tågintresserad.

- Och när man skulle till Öland där vi har sommarställe så skulle man åka från Stockholm med natttåget till Kalmar. Första gången jag åkte själv var jag sex år ungefär. Som barn var man tvungen att åka i damkupé på den tiden, det ansågs anständigare.

Var kom tågintresset från?

- När jag var liten fanns ånglok. Och det är ju det mest fantastiska du kan se - det låter och syns och sprutar ånga och håller på. Och när vi bodde i Marielund utanför Uppsala så gick faktiskt den smalspåriga järnvägen över tomten så vi fick lära oss att inte bli påkörda av tåget, det rusade ånglok tvärs över tomten. Vi var tvungna att ta oss över spåret för att komma till sjön när vi skulle bada.

DET VAR ROLLEN i Hans Alfredsons film *Den enfaldige mördaren* som öppnade vägen för det som i dag är en synnerligen respektgivande internationell skådespelarkarriär. Vid internationella filmfestivalen i Berlin 1982 tilldelades Stellan Skarsgård skådespelarpriset för rollen som den harmynte och svårt läspanande drängen Sven, vilket gjorde

OM PLANERING FRAMÅT

- Jag har jättekort framförhållning, det tycker jag är skönt. De stora amerikanska bolagen vet inte vad de ska göra i slutet av sommaren ens, de ligger och förbereder en massa projekt och plötsligt blir det grönt ljus för nåt och då drar det igång direkt.

- Jag tycker jävligt synd om operasångare som vet vad de ska göra om tio år. De har så enormt lång framförhållning, stjärnorna ska bokas. Jag tycker det är förfärligt att veta vad jag ska göra om ett år, jag vet ju inte vad jag har lust med när jag kommer ut ur nästa film, då kanske jag vill göra nåt helt annat. Det passar mig att inte ha nån framförhållning.

att han fick sitt första amerikanska skådespelarjobb.

- PBS hade på den tiden nånting som hette American Playhouse, filmer för tv. Där gjorde jag en film som hette *Noon Wine* och då fick jag en amerikansk agent. Jag var ganska motvillig på den tiden, tyckte att jag hade det bra som det var, men hon tjatade och tjatade - jag skickade inte ens bilder, tyckte de kunde se mina filmer, jag var jävligt dryg.

- Så småningom började det komma in jobb, det ena efter det andra, det började med *The Hunt for Red October*. Sen blev det mer och mer, *Breaking the Waves* satte ju ytterligare fart på det hela. Och så gjorde jag *Good Will Hunting* som ju var en enorm hit i USA.

I dag är han - trots att han "inte var ambitiös åt det hållet över huvud taget" - tacksam över att det blev som det blev.

- De drog mig dit. Men jag är ju glad nu att jag har hela världen som arbetsplats.

- Jag är inte heller fast i Hollywoodsystemet, jag behöver dem inte, vilket gör att jag kan vara mycket starkare, jag klarar mig ändå.

Stellan Skarsgård har haft två parallella arbetscredo under sitt liv: han filmar drygt fyra månader om året, resten av tiden är han hemmapappa - "jag var lattepappa långt innan lattepappan ens var uppfunnen". Och att han varvar internationella storbudgetproduktioner med medverkan i mindre independentfilmer.

- Men jag vill ju göra dem också, till exempel *Avengers* eller Thor-filmerna från Marvel, de har ju varit jävligt kul att göra.

- Jag leker ju lika mycket när jag gör ▶



**SKA DET BLI BRA SKA DET VARA PERSONLIGT
OCH DET ÄR REGISSÖREN SOM ÄR PERSONEN
OCH SKÅDESPELARNA SKA INTE TA ÖVER. DE
SKA BIDRA MED SÅ MYCKET IDÉER DE NÅNSIN
KAN, LÄGGA DEM PÅ GOLVET FRAMFÖR REGIS-
SÖREN SÅ HAN KAN PLOCKA DET HAN VILL.**



River, fast det är ju allvar när man leker, när man spelar. Men lekfullheten är ju i allting runt omkring, och att hitta till det där allvaret är ju också en lek. Det är ju inte det att jag arbetar på ett annat sätt när jag gör en Marvel-karaktär än när jag gör *River*, till exempel. Men det är ett annat material. *River* handlar ju om hur den karaktären mådde och kände och tänkte, vad som rörde sig i honom. Det kan man ju kanske inte säga om Dr. Selvig i *Thor* – den handlar ju inte så mycket om Dr. Selvig, liksom.

I *Our Kind of Traitor* spelar Stellan Skarsgård Dima – bankir i en gammal och vördnadsfull gren av den ryska maffian kallad Vor – som inser att hans dagar är räknade och därför vill försöka ta sig till England med sin familj; som bete har han information av intresse för MI6.

– Det intressanta är ju hur han och den här poesiprofessorn, som Hugh McGregor spelar, till slut möts som människor och ett slags förtroende och vänskap uppstår.

– Jag tror ju att det som skiljer oss människor åt är kulturella skillnader, teoretisk sätt kan alla människor mötas. Men sen är det ju en jävla skillnad om du växer upp i Kabul eller om du växer upp i Jönköping, eller i Stockholm eller Mogadishu.

– Vad som är rätt och fel kan ju vara svårt att objektivt säga. Jag tycker inte det är så farligt att visa penisen, men jag tycker inte att man ska döda nån. På andra ställen i världen är det farligare att visa penisen än att döda nån. Och det där handlar om kulturella skillnader och det intresserar mig.

Det du söker att bygga karaktären på, får du guidning att hitta det via manus eller i dialog med regissören?

– Vid första läsningen försöker jag förstå vad det är för sorts film, vad som krävs för att den ska fungera. Då gör jag ett ramverk inom vilket jag kan hålla mig, inom det ramverket kan jag vara väldigt fri, jag fattar ju få beslut som låser mig, om man säger så. Jag måste försöka lista ut vad det är för ton regissören vill ha. Och det är ingen intellektuell diskussion man har utan man sniffar runt.

Stellan Skarsgård är alltid betydligt mer erfaren än de regissörer han arbetar med, oftast än skådespelarna också – han har gjort över hundra filmer. Och eftersom han är nyfiken på allting som har med ljud,

ljus, kameror och linser att göra, så kan han "ganska mycket om hur man gör film".

– Men det betyder ju inte att jag vet hur man gör just den här filmen vi jobbar med just då. Och jag kanske jobbar med en ny regissör som hittar på ett helt eget filmspråk, då kan jag inte komma där med mina gamla kunskaper som i hans ögon är obsoleta.

– Tänk att du skulle jobba med Lars von Trier för första gången och du kom där med dina vanliga filmverktyg... det måste vara regissörens film om det ska bli en bra film. Ska det bli bra ska det vara personligt och det är regissören som är personen och

– med Robin Williams – blev det ju fars, och ibland väldigt allvarligt. Gus van Sant kunde helt reglera alla rollerna i efterhand sen, hur långt de skulle dras åt det tragiska, komiska eller sentimentala hållet, han hade full frihet.

VI ÅTERKOMMER TILL ämnet fäder och söner och det faktum att Stellan Skarsgårds pappa ansåg det vara hans eget beslut att sluta gymnasiet, stödde det och hur ovanlig den inställningen torde varit bland samtida fäder.

– Verkligen, i den generationen var han mycket ovanlig. På alla sätt. Vi hade

när man röker på film, för om du ska börja en scen med att tända en cigarett och gör 20 tagningar och tänder cigarett och röker, då smakar det ganska illa efter ett tag. Men nu är jag inte så intresserad, men jag snusar fortfarande.

I Kristian Petris kommande film *Hotellet* berättar Stellan Skarsgård om hotellet Chateau Marmont i Los Angeles, där han bott de senaste 25 åren.

– När jag började bo där var det nåt av det billigaste du kunde bo på i Los Angeles. Hemskt nedgången då, alla gick dit för att ha party och köra droger och sånt, Belushi dog där, allting har hänt där. De har en devis att "whatever happens at the Chateau, stays at the Chateau". Man är skyddad, det finns ingen lobby folk bara kan gå in i.

– Sen tog André Balazs över och gjorde det urhippt men behöll rummen, det är samma stil på möblerna, badrummen är som de var, med lite sprucket kakel. Men det har en cool atmosfär. Och till slut så känner man ju folk där. En bartender och en kypare från Chateau Marmont har varit och hälsat på mig på Öland.

Jag har nåtts av ett rykte som jag avslutningsvis vill lyssna med honom om det stämmer, vilket handlar om huruvida han emellanåt om söndagarna, förr i tiden när han bodde runt hörnet, kunde ses komma ner på restaurang Fenix på Götgatan endast iförd morgonrock. Stellan Skarsgård skratrar. Hjärtligt.

– Det stämmer inte, då skulle jag i så fall kommit ner naken för jag sover naken. Jag äger ingen morgonrock. ☺

LÄNGE EFTER DET ATT JAG SLUTAT RÖKA SÅ FÖRESLOG JAG ATT MINA ROLLKARAKTÄRER SKULLE RÖKA, SÅ JAG SKULLE FÅ RÖKA LITE. MEN DET ÄR INTE SÅ KUL NÄR MAN RÖKER PÅ FILM.

skådespelarna ska inte ta över. De ska bidra med så mycket idéer de nånsin kan, lägga dem på golvet framför regissören så han kan plocka det han vill. Men det måste vara regissörens film.

Jag har förstått att du och Lars von Trier fungerar bra ihop?

– Han gör ju ingen film som nånsin gjorts tidigare, så det är ju kul att vara med på det. Sen är det väldigt roligt att jobba med honom. Jag tycker om honom. Han är en kompis och vi leker och jag får göra vad jag vill. Det kan aldrig bli fel, det handlar bara om att samla material till honom, spela samma scen med olika temperaturer och prova olika saker.

Som skådespelare, har du under inspelningen någon reell uppfattning om hur slutresultatet kan komma att bli?

– Du har ingen kontroll, och det måste du inse som filmskådespelare. Du kan försöka och du kan begränsa regissörens möjligheter, men är det en bra regissör så vill du ju öka hans möjligheter i stället. Är det en dålig regissör kanske du vill begränsa hans möjligheter, men det är ju tråkigt.

– När vi gjorde *Good Will Hunting* till exempel, då gjorde vi ungefär tio tagningar på varje scen. Det var ofta helt olika temperaturer, vi provade olika saker. Ibland

en jättebra relation han och jag, jag och mamma också. Hon dog för nåt år sen bara. Cool kärring – "Drottningen av Medborgarplatsen" kallades hon.

Han berättar sedan att "för femton år sen ungefär började hon tappa lusten". Då började de med att rulla ut henne klockan ett varje dag till Kvarnen, på sommaren till Kvarnens uteservering.

– Och så fick hon en lunch, en öl och en Fernet. Då visste alla var hon var klockan ett. Och alla som kom där då fick också en öl och en Fernet eller vad de ville ha. I 15 års tid satt hon varje lunch antingen på Kvarnen inne eller Kvarnen ute. Hon blev intervjuad av Sveriges Radio på uteserveringen en gång, sen dess kallades hon "Drottningen av Medborgarplatsen".

Hans pappa dog tio år tidigare.

– Han var tio år äldre än morsan, blev 77 år. Två paket Pall Mall om dagen gör sitt. De sista åren satt han också i rullstol efter en stroke.

Visst har du rökt? Jag tycker man ser det på hur du hanterar en cigarett när dina karaktärer röker på film.

– Syns det att jag gillar det? Länge efter det att jag slutat röka så föreslog jag att mina rollkaraktärer skulle röka, så jag skulle få röka lite. Men det är inte så kul

STELLAN SKARSGÅRD

FÖDD: 13 juni 1951 i Göteborg

BOR: Södermalm

GÖR: Skådespelare. Har medverkat i över hundra filmer, belönats med bland annat en Guldbagge och Skådespelarpriset Silverbjörnen vid Berlins Internationella filmfestival 1982 för rollen som Sven i *Den enfaldige mördaren*. Tycker om att laga mat. Och tycker att hans längd – över 190 centimeter – ger honom "en viss frihet, man ser över parkerade bilar och kan röra sig lite mer fritt på gatorna. Men det är kanske inte alltid så bra framför kameran, om man filmar med de som är mycket kortare men inte får se så korta ut på film".

AKTUELL: I rollen som Dima i kommande filmen *Our Kind of Traitor*.



SKULPTURKULTUR S

R STHLM

.....
Det finns skulpturer i Stockholm som man måste anstränga sig lite mer för att se och finna. Och så finns det dem man omöjligt kan missa. Från portföljen på soffan vid UD till badet i Västertorp passerade Situation Sthlm sex skulpturer i stan du kanske inte kände till, men vill se och veta mera om. TEXT **GERD ERIKSSON** FOTO **MAGNUS SANDBERG**
.....



Efter badet

VAR: Utanför Västerorpsbadet
KONSTNÄR: Pye Engström
PÅ PLATS SEDAN: 1976
MATERIAL: Kalksten

SKULPTURSOFFAN EFTER BADET består av sju personer som var politiskt aktiva och tongivande när det begav sig på sjuttio-talet. De är från vänster: Elise Ottesen-Jensen, Paolo Freire, Sara Lidman, Mao Zedong, Angela Davis, Georg Borgström och Pablo Neruda.

För tio år sedan väckte den liberala politiker Martina Lind ett förslag i kommunfullmäktige om att ta bort skulpturen eftersom

den avbildade Mao Zedong och framstår som en hyllning till totalitära skräckvälden.

Några år senare tyckte idrottsborgarrådet Madeleine Sjöstedt (L) att Stockholms stad skulle sättas upp en informationsskylt bredvid verket som skulle uppmärksamma Maos och kommunismens brott mot mänskligheten i Kina.

Nu finns en skylt där det står att konstverket föreställer personer som var högaktuella

i sjuttioalets politiska debatt och så deras namn.

Sjuåriga Leo Lamke som är där för att gå på simskolan vet inte vem Mao Zedong är ännu, men han konstaterar att en av personerna i skulpturen har discofrilla (Angela Davis) och att en annan har stort skägg (Paolo Freire). Han vet att man gärna får sitta på skulpturen, men att det är kallt att göra det på vintern.

Staden

VAR: Promenadstråket på Karlavägen i höjd med Engelbrektsgatan
KONSTNÄR: Lars-Erik Husberg
PÅ PLATS SEDAN: 1967
MATERIAL: Brons

EN SKULPTUR MED rektangulära fack i olika former och nivåer.

Titeln *Staden* associerar till de kyrktorn och andra inslag som förekommer i tät bebyggelse. Globen finns med, långt innan den ens var påtänkt. Vissa av kloten går att snurra på.

Yvonne Lindberg går förbi *Staden* varje dag på promenaden med hunden Elna.

Hon tycker att konstverket är spännande med sina tinnar och torn. Det ger profilen av en stad. Hon tycker att skulpturen är lika fin alla årstider – på vintern har den ett lätt snötäcke och på sommaren speglar sig solen i den.





Stockholmssyndromet

VAR: På en av Familjebostäders innergårdar i Hornsberg.

KONSTNÄR: Kristina Schmid

PÅ PLATS SEDAN: 2013

MATERIAL: Patinerad och bemålad brons

STOCKHOLMSSYNDROMET ÄR ETT begrepp som myntades efter Norrmalmstorgsdramat, där de kidnappade i banken tog parti för rånarna gentemot polisen. Kristina Schmid skulptur är en varelse som blivit kidnappad av fåglar. Den har lite skeva proportioner med stora händer och fötter för att vara mer sagolik.

En av de boende på gården säger att hon tycker att konstverket är läskigt, som ett ledset barn. Hon förstår inte konstverket, men säger samtidigt att konst väl är till för att väcka känslor.

Konstnären Kristina Schmid förstår att hennes skulptur kan upplevas som lite läskig, men säger också att hon gjort den lite

hukande för att man ska vilja ta hand om den.

Kristina Schmid skulptur var egentligen en beställning till en utställning i Göteborg. Men så var Familjebostäders konstkonsult på plats och tyckte att *Stockholmssyndromet* skulle stå på en innergård i Stockholm.

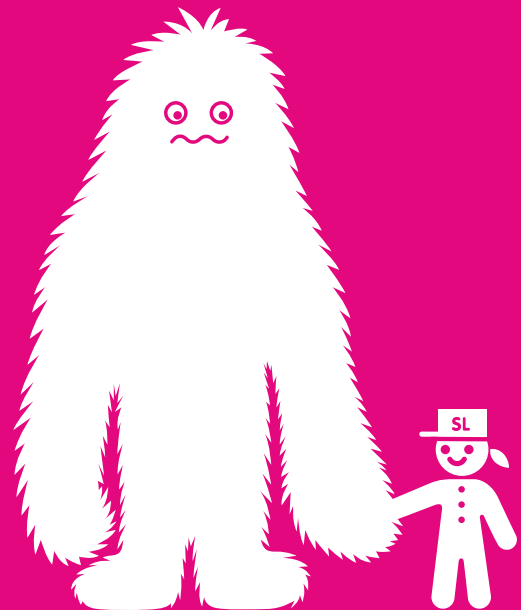


Tips från
SL!

TRYGGARE RESA!

Alla ska känna sig trygga när de reser med oss, oavsett vem man är, vart man ska eller när man åker. Därför vill vi uppmärksamma dig på vårt trygghetsnummer 020-120 25 25. Trevlig resa!

TILLSAMMANS FUNKAR ALLTSAMMANS!



Trädet

VAR: Tengdahlsgratan/Södermalm

KONSTNÄR: Carl-Emil Berglin

PÅ PLATS SEDAN: 1967

HÖJD: Tio meter

MATERIAL: Rostfritt stål och betong

HUSEN PÅ TENGDALHSGATAN byggdes 1965-66 och något år därefter kom konstverket *Trädet* upp.

Vissa boende tycker att konstverket är fult, andra tycker att det speglar just den tiden. Joe och Agneta Lindström har bott i området i 43 år. De ser *Trädet* från sitt fönster på tredje våningen och tycker att konstverket är lite roligt.

De gillar att det blir volym i kronan av stål när solen skiner på den. På kvällar och nätter lyser lampor med sensorer upp trädet. Och när lamporna går sönder ringer makarna Lindström alltid till bovärderna för att han ska fixa dem.



OFFENTLIG KONST I STOCKHOLM

1963 klubbade stadens politiker igenom regeln om att en procent av kostnaden för ny-, om- och tillbyggnad i Stockholm stad ska avsättas för konstnärlig gestaltning.

Den offentliga konsten som alla har tillgång till är en del av det demokratiska samhället och tanken att alla ska ha tillgång till konst i sin närmiljö.

2008 inrättas Stockholm konst i Liljevalchs konsthall. Stockholm konst delar lokaler, kompetens och chef med Liljevalchs konsthall, men har sitt eget ansvarsområde.

I och med inrättandet av Stockholm konst tog chefen, Märten Castenfors, återigen fasta på den gamla enprocentsregeln från 1963 för att fortsätta ge stockholmarna mer offentlig konst.

Källa: Stockholm konst



Järnpojke

VAR: Finska kyrkans gård i Gamla Stan/Bollhustäppan

KONSTNÄR: Liss Eriksson

PÅ PLATS SEDAN: 1967

MATERIAL: Järn

JÄRNPOJKE SKULLE HA hetat "Pojke som tittar på månen". Men mannen som skulle rista in namnet på skylten tyckte att det var för långt och frågade konstnären om det var okej att han döpte om den. Och pojken som tittar på månen är konstnären själv.

Den lilla statyn är mytomspunnen och huvudet är alldeles blankt. Turisterna tror nämligen att det ger tur att ta på pojkens huvud och att det också innebär att de kommer att återvända till Stockholm en dag.

Många väljer att lägga ett mynt, en frukt, eller vad som helst, bredvid pojken. När det är kallt är det alltid någon som förser honom med mössa och halsduk. Och vid midsommar hamnar det en liten blomsterkrans på hans huvud.



Järnpojke är en av de minsta statyerna i Stockholm, bara 15 centimeter hög.

Tatiana Shapko, från Ryssland, är på fyra dagars besök i Stockholm med sin



make. På knagglig engelska får hon fram att *Järnpojke* är "very nice" medan hon tar av honom mössan och klappar lätt på hans huvud.



R.W.

VAR: Utanför UD, Gustaf Adolfstorg 1

KONSTNÄR: Ulla Kraitz och Gustav Kraitz

PÅ PLATS SEDAN: 2012

MATERIAL: Brons och svart diabas

KONSTVERKET ÄR ETT minnesmärke över Raoul Wallenberg och det är hans portfölj som står där på bänken. Den bär hans initialer. Han var anställd vid UD och var Sveriges särskilda sändebud i Budapest där han utfärdade skyddspass till judar.

Monumentet invigdes strax efter det som skulle ha varit Raoul Wallenbergs 100-årsdag. På den svarta bänken står en text. En av meningarna lyder:

"Genom personligt mod, kunskap och uppfinningsrikedom räddade han tusentals människor".

Vakten vid UD tycker att det är synd att texten inte står på engelska också eftersom de har många utländska besökare. Vissa tror i förstone att det är en riktig portfölj som någon glömt. Men det är aldrig någon som sätter sig på bänken, de vet att det är ett konstverk. 📍



NEGATIVT GLAS

I en lägenhet i Sundbyberg håller Katarina Malmström på att skanna in niotusen glasnegativ med stockholmsbilder, tagna mellan 1894 och 1930. Materialet kommer ur ett arkiv ärvt efter hennes pappa, DN-fotografen Åke Malmström. En bok med 52 av bilderna har precis blivit klar. En hemsida – där bilderna ska bli sökbara och tillgängliga för allmänheten – är under uppbyggnad. **TEXT DAVID BOGERIUS FOTO MARC FEMENIA**

Boken *Ljus på glas – Stunder i Stockholms stad med Axel och Vicke Malmström* är inte bara en hyllning till pressfotografin och två legendariska fotografer. Det är också ett tidsdokument som bevarats i arkiverade glasnegativ och nu, som bokens titel antyder, kommit upp i ljuset via en flatbäddsskanner.

När DN-fotografen Åke Malmström dog 2007 lämnade han efter sig ett arkiv med cirka niotusen negativ av glas, så kallade glasplåtar. Arkivet, som han i sin tur ärvt av sin pappa, fyller nu ett halvt rum hemma hos Åke Malmströms dotter Katarina i hennes lägenhet i Sundbyberg.

– Min bror och jag hade länge pratat om

att vi borde digitalisera arkivet, så jag tog mig an det. När jag sen satt och skannade blev jag otroligt nyfiken på situationerna bakom bilderna. Jag funderade på vad det var för människor som syntes och vad som låg bakom att just den bilden hade tagits. Jag kände att det var synd att inte göra nåt mer än att bara skriva ner lite information om bilden och sen stoppa den i en plastficka.

Idén om boken *Ljus på glas* var därmed född.

Katarina Malmströms make, TT-journalisten Mikael K Nilsson, tog på sig att skriva texter till 52 förevigade ögonblick, ett för varje vecka på ett år. Alla bilder är tagna med glasplåtar av de legendariska pressfotograferna Axel och Victor "Vicke" Malmström mellan 1894 och 1930.

– Axel var Vikes pappa så det är far och son det handlar om, min farfars far och farfar, berättar Katarina Malmström.

AXEL MALMSTRÖM VAR en av de tre officiella fotograferna vid OS på Stockholms Stadion 1912 och fotograferade ofta kungligheter vid olika tillställningar. Genom goda kontakter med arbetarrörelsen anlätades han

även för att dokumentera politiska evenemang och på en av hans mest klassiska bilder syns den ryske kommunistledaren Lenin promenerandes på Vasagatan.

– Det var ett annat tempo på den tiden. Man jobbade inte efter reportagetanken på samma sätt som i dag. Det handlade mer om att hamna på rätt ställen och kunna visa upp händelser. Axel Malmström var främst en porträttfotograf med egen ateljé och kunskaper om ljussättning.

Katarina Malmströms farfar, Victor Malmström arbetade länge som assistent åt pappa Axel, men gjorde sig snart ett eget namn som fotograf. Han syntes ofta på de stora idrottsarenorna och var en av de första fotografer att använda sig av flygplan för att ta översiktsbilder, bland annat vid den stora järnvägsolyckan vid Getå, 1918.

Det fanns alltid en strävan efter att ta bilder med humor, att hinna fånga det komiska i ett ögonblick, vilket inte alltid var så lätt med tanke på vad dåtida fotografer kunde släpa omkring på. Förutom en enorm kamera och ett antal glasnegativ behövdes ett trästativ och ibland även en stege.

– Vicke utvecklade sin pappas ådra och blev en riktig dokumentärfotograf, säger Katarina Malmström som har botaniserat hemma i arkivet, medan Mikael K Nilsson lagt mycket tid på efterforskning.

Historierna bakom bilderna i *Ljus på glas* har hittats i tidningslängder på Kungliga Biblioteket, i Arbetarrörelsens arkiv, i hela

årgångar av tidningen *Hvar 8 dag* och på internet, men också med hjälp av fastrar och farbröder.

NÄR KATARINA MALMSTRÖM ombeds att välja ut ett favorituppslag i boken funderar hon länge. Det är många bilder som passerat via hennes flatbäddsskanner på skrivbordet. Till slut bestämmer hon sig för ett porträtt av ett stenhuggarpar som är taget av Axel Malmström 1910. Mannen håller sin hammare i ena handen och stirrar oförstående mot linsen medan kvinnan mer reserverat tittar ner mot marken.

På en annan bild i boken tycks advokaten Eva Andén ha blivit en ängel.

– Det är en frätskada på negativet som ser ut som änglavingar. Det hade varit svårt att få bort det så vi har låtit dem sitta kvar.

Nu när boken är klar blir nästa projekt att lägga upp en hemsida där de digitaliserade bilderna är sökbara. Med närmare tvåtusen bilder inskannade och redigerade återstår drygt sjutusen.

– Det har blivit min hobby, det är mitt kvällsgöra kan man säga. Det är kul och spännande men det tar sin lilla tid. På många av negativerna finns det repor och ibland även skräp som man gärna vill retuschera bort.

Katarina Malmström tror att den sista pressbilden med glasnegativ togs på fyrtio-talet.

– Det blev för jobbigt att hantera plåtarna.



Cirka tvåtusen glasnegativ har digitaliserats. Sjutusen återstår...



Askar med oanvända glasnegativ.

Ett glas var ju en enda bild och sen fick man byta. På femtiotalet hade filmerna av gelatin tagit över.

Någon utställning av bildmaterialet från boken är inte planerad, men Katarina Malmström håller med om att det vore en bra idé.

– Det hade passat bra på Stadsmuseet, men det är tyvärr stängt för renovering. ☹



Katarina Malmström vid arkivet hemma i lägenheten i Sundbyberg.

GLASPLÅTAR

1851 uppfanns glasplåten som beströks med kolloidum och sedan doppades i en klor silverlösning. Plåten måste exponeras och framkallas innan den klubbiga emulsionen torkat vilket krävde omedelbar närhet till mörkerrum för fotografen. De flesta bilder som togs med metoden var därför ateljéporträtt.

1870-talet blev lite av ett genombrott för glasplåtarna i och med att torrplåtar av kolloidum började tillverkas i större skala. Dessa skapade helt nya möjligheter i och med att plåtarna kunde köpas färdiga och framkallas när det passade fotografen.

Under 1900-talet kom celluloidplåtar med tiden att ersätta glasplåtarna, som trots tyngden, otympligheten och bräckligheten fanns kvar på marknaden ända fram till sextiotalet. Fördelen med glasplåtarna är att de är helt plana och stabila och därför än i dag specialbeställs för att användas vid mätningar inom till exempel lantmäteri.



VÅGEN TILL SIG SJÄLV

Med knappa resurser och nolltolerans mot elakhet lotsar Våga va dig själv-stiftelsen barn och ungdomar ut ur ensamhet och utanförskap. I stället för antidepressiva tabletter får de höra att de duger som de är. Stiftelsens grundare är nöjda om de kan rädda ett enda barn från att möta samma öde som deras dotter Linda. **TEXT DAVID BOGERIUS FOTO PÅR LÖFVENIUS**

Arne Falkbäck slår sig ner i soffan bredvid hustrun Lena Falkbäck i lägenheten på Maria Prästgårdsgata. – Det är inte för intet som de samhällskritiska filmerna sopade rent på Guldbaggegalan, han räknar upp filmer på fingrarna:

– Du har *Tjuvheder*, *Min lilla syster* och *En man som heter Ove*. Jag trodde Ove-filmen var en fars men nej, nej, nej, det finns en rätt djup botten där. Och så har du *Flocken* där historien är den samma som det som hände Linda, men i hennes fall gick det ytterligare ett snäpp åt helvete.

I *Boken om Linda* berättar Arne Falkbäck om den yngsta av sina tre döttrar. Han berättar om de kränkningar som fick Linda Falk-



MÅNGA SNACKAR OM ATT DE SKULLE GÖRA DET OCH DET OM DE BARA HADE STÅLAR, MEN VI KÖRDE BARA I GÅNG OCH HAR JAGAT VÅR EGEN SVANS I TIO ÅR NU. Arne Falkbäck

bäck att ta livet av sig, bara 13 år gammal, men också om hur familjen mitt i chocken och sorgen bestämde sig för att göra något för andra utsatta barn och ungdomar.

– När man förlorat det vi har så behövs ingen mer motivation. Den stoppsmashen går inte att beskriva, jag önskar den inte ens åt min värsta fiende.

”Något” blev stiftelsen ”Våga va dig själv” som sedan 2006 bedriver en helt ideell men omfattande verksamhet för att motverka utanförskap hos ungdomar.

Nytt för i år är att sommarens lägerverksamhet flyttat till Vettra i Askersund, strax utanför Örebro, ett ställe som Arne Falkbäck bevakat länge.

– Där har Stockholms Stad haft kollover-

samhet i över 50 år, men eftersom det stod tomt hörde jag efter och lyckades få tag på en ansvarig handläggare. Han visste först inte vad Vettra var för ställe men sen slog han i en pärm och erbjöd mig att arrendera det för 320 000 kronor om året.

Sådana penningssummor fanns inte i stiftelsen, men några år senare tog en privat fastighetsägare över Vettra och halverade arrendet.

– Då var det bara att hugga det. Det kommer att bli magiskt för ungdomarna för stället är helt fantastiskt. Det ligger precis vid sjön, har ett eget stort kök och ingen behöver sova fler än två-tre stycken i varje rum.

Via kontakter på Scandic Hotels fick Arne Falkbäck tag på 50 sängar, samt soffor

och bestick helt gratis, så det var bara att hyra en skåpbil och köra skytteltrafik.

– Det var vår jul det, säger Lena Falkbäck utan att låta särskilt bitter.

Biluthyrningsfirman tittade på milmäta- ren och undrade om bilen gått tur och retur franska rivieran.

– Men vad gör man? Det roliga är att vi har kunnat få till det här utan nån som sitter och klappar en på axeln och säger ”så där kan ni inte göra”. Det finns inget mer än lagen som säger vad man får och inte får göra. Många snackar om att de skulle göra det och det om de bara hade stålar, men vi körde bara i gång och har jagat vår egen svans i tio år nu.

– Vi har fått betala förra årets räkningar ▶



DET FINNS ETT JÄTTESTORT BEHOV OCH VI HAR POTENTIALEN, DRIVET OCH MÄNNISKORNA MEN VI HAR SVÅRT ATT FÅ IHOP DET MED DET VANLIGA LIVET I VARDAGEN. **Andrea Andersson**

”Mathildas vän orkade inte leva längre”. Den väckte många starka reaktioner och ledde även till att Skolverket granskade Gransätterskolan i Bålsta där Linda gick. Uppmärksamheten låg också bakom en lagändring som innebär att den som har blivit utsatt för kränkning/mobbning har tolkningsföreträde.

– Men sen dess har vi inte förekommit så mycket i media, vilket jag tror beror på att vi gör en positiv grej och har en lösning. Man får höras mer om man höjer näven och berättar hur jävligt allting är, men jag var med i en TV4-sändning nyligen.

Där var även Lars Arenius, som är generaldirektör för Friends, en organisation som motverkar mobbing och diskriminering. I en inspelningspaus berömde han Våga va dig själv-stiftelsen för alla arrangemang och aktiviteter och beklagade sig sedan över att Friends 50 heltidsanställningar inte räcker till.

– Men det är vad man gör som räknas. Jag pratade nyss med en föräldraorganisation som var nöjda över att de fick boka tre föreläsare till priset av två. De fick ”bara” betala 80 000 kronor. För oss skulle det inte kännas trovärdigt att lägga 80 000 på nåt sånt. Vi vill att pengarna ska gå direkt till ungdomarna. Det ska vara som en nålpil rätt in i bullseye.

Andrea Andersson var tolv år när hon, mest av en slump, åkte med på Våga va dig själv-lägret på Biskops-Arnö i Bålsta 2007.

– Jag hade varit på ett dagläger med en annan organisation året innan och ville åka igen och med Våga va dig själv så det blev det en lägervecka i stället. Vi hade skitkul.

Efter tre somrar med lägret som ett givet inslag tackade hon ja till att åka dit som ledare, trots att hon fortfarande var tillräckligt ung, 15 år, för att vara deltagare.

– Jag var blyg och tyckte att det var jättejobbigt att hålla i övningar inför hela gruppen på runt 30 ungdomar och ledarkolleger. Många av ledarna är väldigt rutinerade och arbetar som lärare till vardags, så för dem är det inte alls nåt problem. Men även jag lärde mig och insåg att det egentligen inte finns nånting att vara rädd för. Det är inte så farligt om man säger nåt fel, jag har lärt mig jättemycket av det.

SEX ÅR SENARE på ett kafé i Globen Centrum gör Andrea Andersson långt ifrån något blygt intryck. Hon bor i Hammarbyhamnen och läser krishantering och säkerhetspolitik på Försvarshögskolan för att bli stadsvetare, och med sina 21 år hör hon fortfarande till de yngsta bland de återkommande ledarna på Våga va dig själv-lägret.

– Jag tror det är viktigt för ungdomarna

året därpå och sånt där men det blir bra till slut. Framför allt har vi en massa levande bevis på det, säger Arne Falkbäck.

Lena Falkbäck berättar att hon ofta blir kontaktad av socialtjänsten och skolkuratorer som vill placera barn på Våga Va Dig Själv-stiftelsens sommarläger.

Tack vare sponsorer kan ett tiotal platser delas ut gratis men privatpersoner uppmanas också vända sig till organisationer som Mjölkdroppen, Lions och Solstickan för bidrag till avgiften.

– Vi sa från början att ekonomin aldrig får hindra nån från att vara med. Många säger att vi ska fördubbla antalet barn och deltagaravgiften så att vi blir lönsamma men vi ger oss inte in i det ekorrhjulet, säger Arne Falkbäck.

I BÖRJAN AV sommaren 2005, en dryg månad efter Linda Falkbäckes självmord, publicerade Dagens Nyheter en artikel med rubriken



Välkommen till ett fastighetsbolag där tekniken är livsviktig

Läs mer om våra lediga jobb på www.locum.se/arbete





att finns några ledare som inte är i samma ålder som deras föräldrar och lärare i skolan och dessutom själva har varit deltagare på lägret. Det är lättare att relatera till oss och tänka att "jag kanske också ska bli ledare".

Som ledare går du upp sex på morgonen varje dag och arbetar helt ideellt.

Hon kallar dagarna för "superintensiva" och berättar att det inte blir fler än ett läger för ganska många ledare.

– Det ställer jättehöga krav på en som ledare och visst är det jobbigt. Vi finns ju där för ungdomarna hela tiden, så jag har förstått hur det är att ha egna barn och hela tiden få sätta sig själv i andra hand. När jag berättar för andra kompisar om lägret så tycker de att jag är galen som åker dit, men för mig är det så himla värt att få se den resa som ungdomarna gör under veckan, både som individer och som grupp. Det är helt magiskt.

TILL DET FÖRSTA Våga va dig själv-lägret för tio år sedan var det bara några enstaka deltagare som hade med sig mediciner, men i dag krävs det ett par lådor för att förvara alla tabletter som barnen äter.

Allt samlas in för att inte hamna i fel händer.

– Det är faktiskt skrämmande att se hur

mycket mediciner som tas. Det är bland annat mediciner för ADHD, men även antidepressiva tabletter och sömnmedel. Det går verkligen inte att se på de här ungdomarna hur dåligt de mår, de här lägren har fått mig att förstå att jag inte har en aning.

I början av lägerveckorna fungerar inte alltid barnen så bra tillsammans, vilket kan leda till konflikter. Några är vana vid att få göra som de vill utan regler att förhålla sig till och hörs hela tiden medan de flesta är väldigt tysta.

– Det gäller att vi ledare ser alla ungdomarna. Nyckeln är att inte bara uppmärksamma dem som märks utan att även fokusera på dem som hamnar i skymundan. Det


gäller att få de tysta att blomma ut samtidigt som de högljudda tar ett kliv tillbaka. Det är väldigt många som är så superblyga att de inte vågar säga minsta grej, de svarar inte ens på tilltal i början.

På lägret råder nolltolerans mot alla former av taskiga kommentarer och den så vanliga ursäkten att "det bara var på skämt" är verkningslös. Samtidigt hålls stenhårt på reglerna om att passa tider, vara tyst vid läggdags, inga droger eller tobak, inga mobiltelefoner på dagarna och att inte prata när en ledare ska säga något.

Det är flera gånger som Andrea Andersson känt sig tjugig, men hon vet att det aldrig går att titta åt andra hållet och låta något passera.

– I skolan är många barn vana vid att de får gå ut från stöket i klassrummet för att kunna arbeta i lugn och ro, men hos oss får det inte förekomma. Alla ska kunna vara i den miljö som vi är i.

Efter varje lägervecka önskar hon att hon kunde göra så mycket mer för ungdomarna. Särskilt dem som inte har någon att prata med varken hemma eller i skolan. Tillsammans med ledarkollegan Johanna Huuhka har Andrea Andersson nyligen startat upp ett nytt Våga va dig själv-projekt med återkommande träffar under hela året. Hennes dröm är ett mentorprogram med "storasystrar" där ungdomarna träffar en vuxen person en gång i månaden.

– Jag vill att vi ska finnas där för barnen mer än en vecka om året. De ska alltid kunna vända sig till oss. Problemet är att få ihop det, Våga Va Dig Själv-stiftelsen har inte någon anställd. Det finns ett jättestort behov och vi har potentialen, drivet och människorna men vi har svårt att få ihop det med det vanliga livet i vardagen. 

VÅGA VA DIG SJÄLV-STIFTELSEN

Den 27 april 2005 tog 13-åriga Linda Falkbäck sitt liv efter att ha blivit utsatt för våld och grova kränkningar i skolan. Senare samma år startade hennes familj med pappa Arne, mamma Lena och Lindas storasystrar Sanna och Emelie stiftelsen Våga va dig själv, med syftet att hjälpa andra barn och motverka utanförskap, till Lindas minne.

Verksamheten bedrivs helt ideellt med hjälp av sponsorer och omfattar bland annat lägerverksamhet, den turnerande Våga va dig själv-dagen,

föreläsningar, ledarutbildning och utdelning av stipendier.

Från och med i år är lägerverksamheten placerad i Vettra i Askersund dit tvåhundra ungdomar mellan tolv och 15 år åker. Sammanlagt hålls fyra läger från midsommar fram till skolstarten med ett tydligt uttalat mål att öka deltagarnas självkänsla och självförtroende.

Läs mer om verksamheten på vagavadigsjalv.se

KRÖNIKA



ULF STOLT

PÅ ANDRA SIDAN S:T E

DET VAR INTE ett café jag till en början brukade gå till.

På den tiden bodde jag i en andrahandslägenhet precis i radioskuggan bakom S:t Eriksbron och om nätterna var tillräckligt långa och gängliga kunde det hända sig att jag gick ut runt tre-fyra på morgonen – luvtröja, grova kängor – och promenerade gatan ner och sedan över bron och sneddade genom parken, svanarna skrämde mig föga, och förbi den vinda gula trävillan och sedan gångvägen upp och runt planteringen på andra sidan trafiken och vänster sidan närmast stan upp över Västerbron.

Utsikten var bedårande. Metallisk.

Det kändes ibland som om jag bar tunga dykarskor när jag hasade mig upp till den högsta punkten och min gode vän, en snällögd och smalaxlad bondpojke från provinserna precis som jag, tog mig ibland under armen och såg till att jag oskadd kom över till andra sidan, till Södermalm, så vår promenad kunde fortsätta.

Senast jag såg honom var i Radiohusets trädgård. Årets Sommarpratare presenterades. Han stod på andra sidan folkhopen och tände en cigarett, såg på spektaklet en stund, vände sedan, askade mot ett av cykelställen i backen upp mot kontorshuset och gick tillbaka till sitt.

För långt ifrån för att hälsa.

För nära för att inte minnas.

Men det fanns någonting där i mellanrummet mellan oss, i ödetomten av historien som inte falnat av, som vidrörde och hanterade sådant varken han eller jag just då begrep eller kunde kännas vid. Det finns ingen dramatik begravd som bör redas ut och avkodas, enbart gången och svunnen tid. Av ett annat liv. Och decimaller av verklighet som vi säkert kan räkna hem igen om vi vill och törs.

Jag hoppas det. Om vi någon gång hamnar där.

Min skräck då, de gånger han emellanåt grep mig under armen och stövlade i väg över asfalten, var just brons själva staket-höjd, att den – då jag var och är så pass reslig till konstitutionen som jag är – skulle vara för låg och att jag därför, i ett obevakat ögonblick, kunde råka falla över eller

åtminstone kanske vackla till mot staketet och dras över fallinjen.

Jag läste emellanåt bergsklättringsböcker – *South Summit*, *Vertical Loneliness*, *Boulder than You* – som jag skickade efter på postorder.

Och en väns flickväs pappa – rik, överviktig, äventyrslysten och oemottaglig för andra budskap än de för honom enbart positiva – trodde in i det längsta att han skulle vara med på den första svenska expeditionen till Himalaya.

Jag är inte säker på att han ens nådde Jönköping.

LÅT OSS ÅTERGÅ till det café jag inledde med att skriva om och som den här krönikan ändå till slut kommer att handla om. Det låg på andra sidan S:t Eriksbron, räknat från Norrmalm sett, alltså på Kungsholmen.

Öppnade vid fem på morgonen. Gam-

OCH FÖRSÖKTE VARA SÅ OSYNLIG DET GICK, FÖR ATT KOMMA MÄNNISKORNA JAG EGENTLIGEN VAR RÄDD FÖR, OCH DÄRFÖR VILLE HÅLLA MIG SÅ LÅNGT IFRÅN DET BARA GICK, SÅ NÄRA SOM MÖJLIGT.

T ERIKSBRON

mal tant i kassan. Grötrukost. Kokta ägg. Taxichaufförer. Nattmänniskor. Passande opasande figuranter.

Jag tyckte om hörnbordet vid kaffesamovaren.

Mången natt och gryning satt jag där och bara satt. Försökte vara så osynlig det gick, för att komma människorna jag egentligen var rädd för, och därför ville hålla mig så långt ifrån det bara gick, så nära som möjligt.

Jag sorterade definitivt inte de närvarande efter någon förutbestämd kategori.

Jag bar en avvaktande buklig tillbakadragenhet – de blåsiga gårdenas retorik var inte lika gångbar i den här pokergiven; här var det nattbelysning, ett snabbare språk och betydligt fler både konsonanter och vokaler. Jag älskade det omedelbart, redan innan jag kunde numret till taxi utantill.

DET DÄR FIKET. Så annat. Så annorlunda.

Dagstidningar på bordet vid

dörren. Böcker i en hylla vid toaletterna, ville man kunde man ta med sig boken, bara man ställde tillbaka en annan.

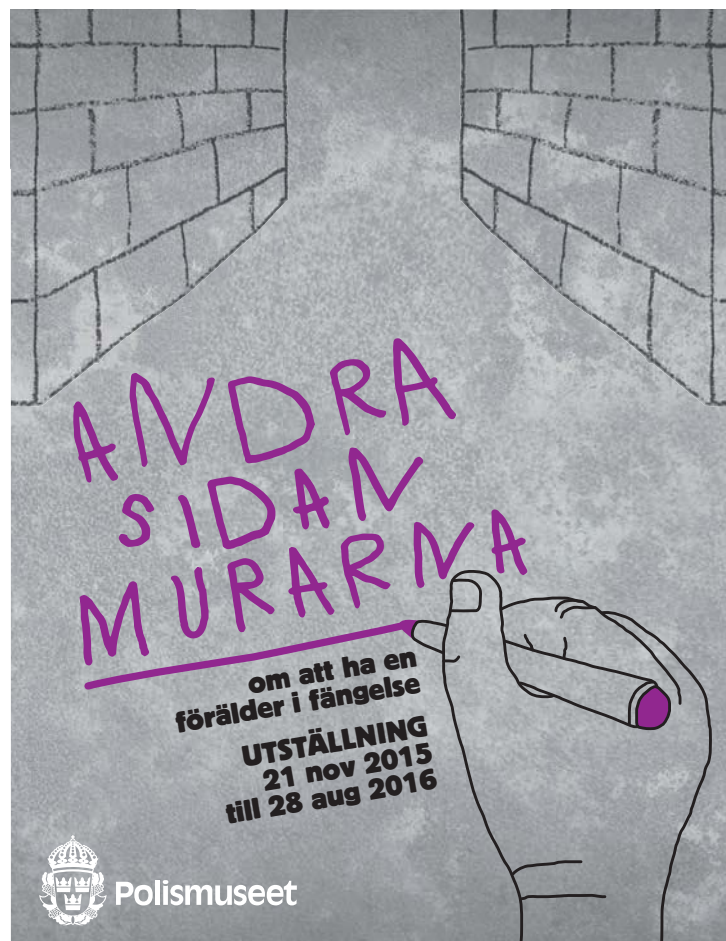
Vi hamnade stundtals där. Efter en långpromenad kors och tvärs, vars syfte var att lära oss hitta lite bättre, att tyda väderstrecken, begripa utsnittet och navigera stadigare.

Vi var båda less på att råka gå ut och upp fel uppgång i tunnelbanan och plötsligt vara en dryg halvmil från ursprungliga koordinater.

Men vi visste alltid var vi kunde sluta, var vi kunde ses och omgruppera. Och det var på det där fiket som öppnade i gryningen på andra sidan S: t Eriksbron.

Vi var nya här i staden då. Unga. Vi brukade ofta, när vi satt vid bordet vid samovaren där, tala om hur vi trodde det skulle vara att bli vuxen. Att stega ut sitt eget, se det komma, själva anföringen av det vuxna.

Fan. Tänk att jag inte minns ett ord av vad vi sa rörande det. ☹



Folktandvården finns till för alla människor i alla åldrar

Hos oss får du inte bara den bästa allmän- och specialisttandvården, eller den bästa medicinska tandvården när du har behov. Du får också förebyggande tandvård. I mer än 75 år har vi hjälpt svenska folket att få en bättre munhälsa.

Välkommen att läsa mer och boka tid!
www.folktandvardenstockholm.se



Folktandvården





Vid Fyrisån är det ett annat tempo än i Uppsala centrum. Här kan man läsa, prata med folk eller se hur naturen dag för dag förändras från vinter till sommar. Det gillar Siv Nygren, som säljer Situation Sthlm i Uppsala. BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

MIN PLATS

Att sitta här den här tiden på året är så fint. Det var någon som sa att april är som en fredagseftermiddag varje dag. Det finns en slags frihetskänsla och det händer saker från dag till dag, naturen förändras. April och maj är årets bästa månader. Alla blir gladare och börjar nästan hälsa på varandra.

När det blir sommar badar jag, men bara där de har placerat duschar. Det är nämligen dybotten, hela Uppsala är byggd på lera. Vattnet är brunt. Jag tror inte att det är så mycket kemisk skit i, det är mer geggamoja och vattenväxter, men man vill ha en dusch efteråt.

Fyrisån har alltid varit en plats för folk att träffas. Under tidiga tonåren hade vi en träffpunkt lite längre ner längs ån, sen sprang vi på olika musikgrejer. Uppsala hade många lokala band. Det var en rolig tid.

Senare i livet blev jag beroende av det smärtstillande läkemedlet Fentanyl, men i

dag har jag underhållsbehandling och bor för tillfället på ett kommunalt nolltoleransboende för kvinnor. Jag blev av med lägenheten för fem år sen. Min man tog livet av sig på toaletten och det blev för mycket för mig att hantera, så jag stängde dörren och gick därifrån. Sedan dess har jag varit bostadslös.

Jag brukar komma hit till ån för att prata med folk eller läsa. Det är ett annat tempo här än i centrum. Där har folk alltid ärenden till olika butiker, men hit kommer folk för att bara vara. I perioder läser jag väldigt mycket. Jag gillar biografier, har till exempel läst *Champagneflickan* som handlar om porrindustrin. Frukansvärd miljö. Det finns väldigt tragiska böcker som får en att undra över hur folk egentligen behandlar varandra. Men mest läser jag spännande böcker, deckare och science fiction. När man läser böcker får man uppleva något annat bortom vardagen. 📖

Stockholms heroinanvändare väntar på livräddande nässprej

ÖVERDOS ÄR EN vanlig dödsorsak för människor som använder heroin. De flesta har erfarenhet av en eller flera egna överdoser och så gott som alla, 94 procent, har sett en annan person överdosera, visar en studie vid Lunds universitet. Om de hade haft tillgång till preparatet naloxon hade de enkelt kunnat väcka kompisen ur överdosen. Men det får ännu inte skrivas ut i Sverige.

– Vi har drivit den här frågan i flera år, tjtat om den, säger Christina Paulsrud, ordförande i Stockholms Brukarförening. Naloxon är en viktig fråga för oss, det är nåt som kommer att betyda skillnaden mellan liv och död för en del av våra medlemmar, och det är den person som finns på plats då nån tagit en överdos som fungerar som livräddare, det vill säga så gott som alltid en annan brukare. Då gäller det att ha naloxon för att kunna häva överdosen.

Naloxon är inte beroendeframkallande, går inte att missbruka, är relativt billigt och det räddar liv. Och det finns som nässprej, vilket är lätt att använda.

Region Skåne har tagit initiativ till ett pilotprojekt för en förskrivning av naloxon-nässprej till narkotikaanvändare. Men vad händer i Stockholm?

– Vårt mål är att vara delaktiga i projektet, men det är inte klart hur det ska se ut, säger infektionsläkaren Martin Kåberg, medicinskt ansvarig för Stockholms sprutbytesprogram. Det är bra att ha med så många brukare som möjligt, det är viktigt att få ut det på bred front.

Han hoppas på att även Stockholm ska få ett brett finansiellt stöd från



DLA TORKESSON / TT

politikerna. I Skåne har projektet fått 4,3 miljoner kronor.

För ett år sedan skrev landstingspolitikern Birgitta Sevefjord (v) en motion om att starta ett naloxonprojekt i Stockholm. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen meddelade att det räcker med Skånes projekt, men skriver också att Stockholms läns landsting om möjligt ska stötta Region Skåne i deras projekt och att man ser positivt på om det ger möjlighet att använda produkten även i Stockholm.

BRUKARFÖRENINGEN, SOM ORGANISERAR människor som använder narkotika, känner att de har lämnats utanför planerna, trots att det är dem det handlar om.

– Vi skulle också kunna dela ut naloxon. Alla skulle vinna på att dela ut det så brett som möjligt, säger Christina Paulsrud. Men som det är nu hålls vi helt utanför. Det är våra liv som ska räddas och vi som ska agera livräddare – det borde betyda att vi ska vara med vid planering och implementering. Vill man sätta ihop ett optimalt

program måste man naturligtvis involvera dem det gäller.

Men enligt Martin Kåberg handlar det inte om att brukarna hålls utanför, han menar att de inte kommit så långt än.

– Brukarperspektivet är jätteviktigt. Vi jobbar alltid med brukardelaktighet, men vi har inte kommit dit än. Först måste vi få tillstånd att dela ut naloxon och det är professionen som driver det med Läke medelsverket, säger han.

Och där finns det vissa svårigheter. Enligt dagens regelverk är det inte tillåtet att skriva ut en medicin till en person som ska ge den till någon annan.

– I Norge har man löst det med att naloxon är receptfritt. Då är det som om du köper en vanlig nässprej eller alvedon och det kan du ju ge till andra, säger Martin Kåberg. En ansökan har ännu inte skickats in till Läke med elsverket, som därmed inte startat någon utredning i frågan. Men Martin Kåbergs förhoppning är att kunna börja skriva ut naloxon innan årets slut.

MARIA HAGSTRÖM

Nytt akutboende öppnas i Årsta

UNDER DET SENASTE året har behovet av fler platser på akutboende ökat. Orsaken är att flera boenden för hemlösa människor har stängt: i slutet av 2014 avvecklades Västerorts stödboende och under hösten 2015 stängdes Frälsningsarméns stödboende Värtahemmet. I december 2015 slog dessutom Solvalla Camping igen, vilket innebar att ett antal personer som bott där under en längre tid blev utan fast boende.

På grund av det ökade trycket på akutplatser ska nu ett nytt akut- och planeringsboende öppnas i Årsta. Det beräknas vara färdigt i juni och ska ha plats för cirka 25 personer.

Gunilla Ekstrand, avdelningschef för Individ- och familjeomsorgen på Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning, är positiv till det nya boendet och säger att det har varit svårt med platser under det senaste halvåret.

– Men boendet är ju inte bara för våra brukare utan är ju till för hela staden, så att det öppnas just här har ingen betydelse för oss. Vi är glada att det öppnar oavsett var det ligger. För de brukare som tillhör vår förvaltning så blir det ju nära att komma hit vilket de säkert upplever positivt, säger hon.

Räcker det med 25 platser för att möta behovet?

– Jag kan inte svara på det men det är ju en bra början.

MARIA HAGSTRÖM

6%

av de föräldrar vars barn hade druckit sig berusade i årskurs sju visste om det.

I årskurs nio har föräldrarna lite mer koll, 26 procent av dem. Men bara fem procent visste om att deras barn hade använt narkotika. Det framgick när svar från 1 400 högstadiungdomar i Sverige och deras föräldrar jämfördes. Dessutom tycks svenska föräldrar vara mer ovetande än föräldrar i andra länder, visar avhandlingen från Lunds universitet.

NALOXON

Naloxon motverkar effekterna av överdosering: livshotande förlamning av det centrala nervsystemet och andningssvårigheter.

Naloxon har länge använts inom sjukvården för att häva överdoser, genom injektioner.

Förskrivning av naloxon till narkotikaanvändare har prövats i bland annat Italien, Storbritannien, Tyskland och i relativt stor skala i USA. I USA utdelades åren 1996–2010 naloxondoser till 53 000 personer, vilket kunde häva över tiotusen opiatöverdoser.

MINA DRÖMMAR

SIMMARE

NÄR CHARLES ANTON var barn kom han ofta hem "dyngblöt".

– Jag var intresserad av vatten, lite för intresserad tyckte nog mina föräldrar. Jag hoppade alltid i vattenpölar och ville vara nära vatten, eller i. Hade nån sorts extra dragning till det, säger Situation Sthlm-försäljaren Charles Anton.

Han bodde sina första år i livet i Tyskland, utanför Hamburg. Det fanns sjöar i närheten och han var ofta och badade.

– Jag kunde redan simma när jag kom till simskolan, hade lärt mig det själv på nåt vis. Men jag fortsatte i simskolan och tog alla de där simmärkena. Sen följde simningen med mig till Sverige.

När han var åtta-nio år lämnade familjen Tyskland. Pappan skulle jobba med att starta upp gjuterier i ett flertal svenska städer.

– Vi flyttade runt i hela Småland, till Västervik och andra städer. Under ett tag flyttade vi vartannat år. Det var jobbigt, jag förlorade kontakten med kamrater jag hade fått, fick skaffa nya och börja om igen och igen. Men tack vare simningen träffade jag snabbt andra barn med samma intresse. Där fanns inte heller den hårda attityden, det var ett annat kamratsätt som jag tyckte om. Det var inte konkurrens, det var mer lek.

Simhallarna låg ofta i anslutning till skolorna och han var där fyra-fem gånger i veckan. Bäst tyckte han om att crawla – det gick fortast. Han var duktig och ville bli simmare i framtiden. Han säger att simningen också blev ett sätt för honom att hävda sig.

– I och med att jag, till en början, var dålig på svenska och att jag hamnade efter i skolan på grund av flyttarna, så fick jag hävda mig på annat sätt. Jag var med och tävlade för vår skola i simning. Ibland vann jag, men det var inte ofta. Jag var egentligen inte så tävlingsinriktad, men det är klart att jag var stolt när det gick bra.



PÅ SOMMAREN BADAR JAG UTE. JAG HAR ALLTID EN HANDDUK OCH OMBYTE I RYGGSÄCKEN.

Kom dina föräldrar och tittade?

– Nej, de brydde sig inte. Jag fick bara göra vad jag ville.

PÅ SOMRARNÄ ÅKTE han på simläger vid någon sjö tillsammans med kompisarna och tränarna. Han minns särskilt en tränare som han hade i Värnamo.

– Han var speciell på nåt vis. Han brydde sig på ett annat sätt än andra. Han såg om man tränat för mycket och skulle lugna ner sig eller om man borde träna mer, och han gjorde det på ett humant sätt. Han

blev nästan som en kamrat, eller en pappagestalt.

Det var i Värnamo familjen stannade längst, där bodde de från att Charles Anton var tolv år till att han var 17. Då slutade han simma.

– Det blev krångel i familjen. Mamma och pappa började dricka, det var bråk och stök och de separerade. Jag började också dricka, fick alkoholproblem och det gick det åt skogen. Sen har det varit så mer eller mindre till i dag.

Sedan ett antal månader befinner sig Charles Anton i Stockholm. Innan

dess var han i Uppsala och Örebro. Och innan dess i andra städer.

– Man är hemlös i vilken stad man än är i, så jag åker runt och träffar nytt folk. Det har nog att göra med att jag flyttade så ofta som liten. Det sitter i och nu far jag runt även som vuxen.

Hur länge stannar du i Stockholm?

– Det kan jag inte svara på. Jag stannar så länge som möjligt och försöker få tag i nåt boende. Det är därför jag börjat sälja Situation Sthlm, jag vill visa folk att jag vill nånting.

Simmar du nuförtiden?

– Ibland, när jag har pengar, brukar jag ta en heldag på badhus. Simmar, bastar och fikar där. På sommaren badar jag ute. Jag har alltid en handduk och ombyte i ryggpåsen.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

CITAT

/// Jag skulle vilja ha ett torp med en liten gräsmatta där jag kan gå och pula för mig själv och odla grönsaker och blommor. Nu bor jag i min sovsäck lite här och där. Det går bra när det är sommar.

/// Har varit intresserad av bilar, i alla fall av att måla dem. Jag är utbildad billackerare och har jobbat i verkstad. Det gjordes för hand då. Jag hade en blåsvart bil, blå på dagen och kolsvart på natten.

/// Skulle jag vinna pengar skulle jag göra en jorden runt-resa med båt. Eller åka Hurtigruten i Norge. Förr åkte jag utomlands ibland, nu åker jag från stad till stad – det får vara min resa.

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Välsignad

● Välsignad vare du
Välsignat vare ditt namn
Du är kärlek
Du är lugn
Du är min trygga famn

Välsignad vare du
Välsignad är din röst
Du är glädje
Du är hopp
Du är vänlighet och tröst

Välsignad vare du
Välsignat är ditt blod
Du är skönhet
Du är styrka

Kropp, ande, själ och mod
Välsignad vare du
Välsignad denna jord
Din blick
Och dina ord
Du är min lugna hamn
i ditt ögas blick
ser jag hjärtats ljus

NETTAN

Kväll

● Klockan tickar stillsamt. Inget avbrott för hel timme. Hjärtat slår långsammare än mitt i rusningstid. Medvetandet saktar ner och töms vartefter. En suck och ångesten löses upp. Kaffet är gott.

KERSTI

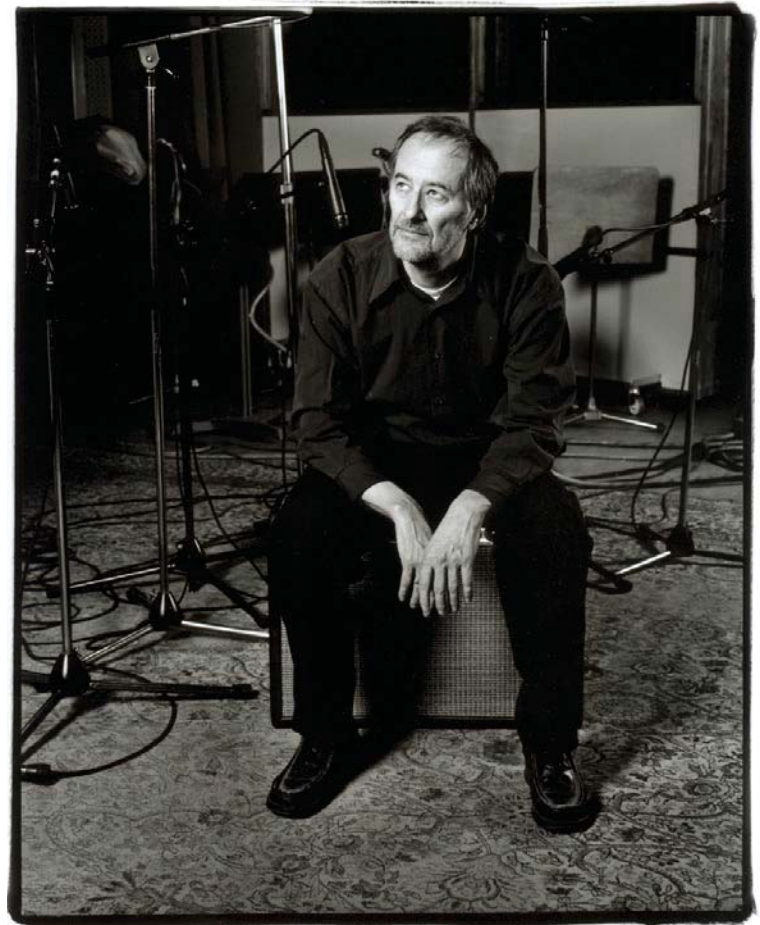
Kjell Höglunds autograf

● En dag hade jag tio tidningar kvar, jag frågade Ronny om han hade lust att följa med mig att sälja och det ville han. Centralen var verkligen full av folk och jag började sälja, det gick så där lagom bra.

När jag hade sålt typ sju stycken tidningar så satt det ett par på en av bänkarna, en man och en kvinna, jag kände att jag ville gå fram till dom. Hon var kraftig, kortklippt med en lila slinga i luggen och han satt bredvid. Jag visste inte först om det var ett par, jag gick jag fram till dom och frågade – om de ville köpa en tidning utav mig "Ja det ska vi göra", sa kvinnan, "du förstår det har varit musik hela helgen med Kjell Höglund". "Oj", säger jag direkt, "han lyssnade jag väldigt mycket på på sjuttioalet". Då säger kvinnan "ja men vet du, mannen som sitter intill mig är Kjell Höglund". "Va? säger jag, är det sant?" och började prata lite med honom. "Vi är gifta förstår du". "Snälla ni", säger jag, "vänta här en stund så ska jag bara hämta en penna, jag måste få en autograf".

Jag kommer tillbaka snabbt och han får en bit papper som jag hittar i väskan. Jag ger honom en penna och han får pappersbiten som han skriver "Kjell Höglund" på. Sedan säger båda två att de har brättom till sitt tåg, okay, jag ser ju att det står inne så de skyndar på så de hinner med.

Dom säger hej och går snabbt i



JOHAN BERGMARK

väg till Västeråståget. "Ha det så bra" skriker jag efter dom, sen åker tåget i väg.

Jag går tillbaks och säljer ett par

tidningar till sen tar jag och Ronny pendeln ut till Älvsjö där vi bor. Det blev en bra dag i alla fall.

LENA FREIJ

Vår tysta gemenskap



CREATIVE COMMONS

● Kvinnan blundar långsamt och ler nöjd – hon kanske förmedlar styrka och värme – jag svarar på samma sätt. Väktaren nickar med sin hårda

yrkesblick – "allt ok", antar jag att han menar – nickar mjukt tillbaka, allt ok.

En hemlös man sitter på sin bänk på Centralen och vinkar och ler

stort – det var länge sen. Bli glad att se honom, vi har aldrig pratat med varandra men vi kommunicerar ändå nästan dagligen på vårt sätt.

En massa människor passerar och söker ögonkontakt – kanske vill de bara säga hej. Eller "hur är det?" Utrycker "Hej" glatt och höjer automatiskt ögonbryn efter varje ögonpar som passerat.

Alltid den glada, trevliga kvinnan som ofta pratar i telefon när hon går förbi mig, som kommer och kramar mig ordentligt och går vidare – hinner

kanske klappa hennes arm som tack för kramen och besöket och säga god morgon. Ja, förresten hon har ju "anmälningsplikt" hos mig där jag säljer! Hihi.

Det sker mycket i det tysta, man kan känna respekt, omtanke, kärlek, ilska utan ett enda ord. Kroppsspråket, ansiktsuttrycken, gester och miner berättar så otroligt olika meningar.

Och oftast vill man ju tolka allt så positivt som möjligt.

TARJA

I väntan på bussen

● Jag tar buss fyra som vanligt och ska byta vid Mariegårdsgatan, har varit och köpt tidningar i receptionen. Det är sommar och solen lyser över klarblå himmel. Jag stiger av fyran och får vänta på buss 50 som tar mig till Serafimerlasarettet. Efter någon minut händer det att jag tar fram en tidning och frågar kvinnan som också väntar på bussen om hon är intresserad av att köpa *Situation Sthlm*. Jag håller fram tidningen så hon ser framsidan ordentligt. Hon ler mot mig.

– Jag har inga lösa pengar på mig, vet du var det finns en bankomat?

Jag ler tillbaka mot henne.

– De har tagit bort bankomaterna vid Handelsbanken, annars vet jag faktiskt inte. Men du kan swisha betalningen om du vill.



Ocn ler och skakar sakta på huvudet.

– Jag som har glömt telefonen hemma...

– Nej, vad tråkigt.

Hon fortsätter att le mot mig och inte vilket leende som helst, som en blyxt från en klar himmel, det leendet kan man inte ta fel på.

Jag blev så varm och glad inom-

bords att jag lämnade över tidningen och sa att hon kunde behålla den. "Ja kära nån, vad har jag gått miste om", tänker jag när jag sitter på buss 50.

LBO



Vi behöver fler vardagshjältar – bli god man

Som god man gör du vardagen enklare för personer som behöver stöd och hjälp vid missbruk, sjukdom eller psykisk ohälsa. Behovet av gode män är stort och vi behöver fler som vill göra en insats.

Bli en **vardagshjälte!**

Läs mer och ansök om att bli god man på stockholm.se/godman



Nu.

**Bostadsfrågor
och svar under
99 år.**

Arkitektur-
och designcentrum
Skeppsholmen

Då.

16/4-8/1

ArkDes

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

In memoriam

Cecilia Vinblad
11 februari 1959 -16 mars 2016

● Cecilia, du var en känslig, mjuk och fin människa. Rak och ärlig, en rekordrig vän som litade på sina vänner. Vi har känt varandra i närmare 40 år och din blick och dina smilgropar i kinderna tänker jag på varje dag.

Kenneth sa just att han trodde att du skulle vara på hans begravning, inte tvärtom som det blev nu.

Du är saknad älskade vän.

KENNETH DAHLSTRÖM
OCH LEIF LAMRÉ

Vem är jag?

● Jag är liv och jag är död,
mörker, ljus och glöd,
elden på ett vatten, en vind på denna jord.
Din kärlek och ditt hat, passion som ässjan röd,
solen på din himmel, värmen i din dag,
din sinnesfrid om natten.
Jag är toner, jag är ord, längtans lust så het,
din glädje, välbehag
allt jag är och allt jag vet, konst och kreativitet
så säg mig, vem är jag?
Jag är vrede, jag är hämnd
jag är friden, jag är god,
den lede, sällan nämnd,
hettan i ditt blod, vatten vin och salt,
ömhet i en famn,
svavel, guld och sand,
knuten näve, utsträckt hand.
Så säg mig då mitt namn.
Jag är rörelse och tid, ingenstans och överallt,
flodens ström så strid,
jag är kärleken så djup
som himmelriket vid.
Så säg mig vem jag går bredvid.
Jag är kaos, jag är tröst,
det tysta du kan höra,
det som kallas hjärtats röst
till taktfasta slag,
ett tystnadsljud
som var en människa, en Gud.
Så säg mig, vem är jag?

NETTAN

Ett småreglernas land

● På den korta sträckan mellan Södra Stations båda uppgångar hinner man se ett antal uppseendeväckande förbudsskyltar, som "Parkour förbjudet", "Affischering Förbjuden" (då det ofta är affischerat med förbudsskylten), och vanliga "Rökning Förbjuden" och "Mata ej fåglarna" en liten bit längre bort.

Man skulle kunna säga att Sverige är ett småreglernas land på många sätt. Det finns underförstådda regler för hur man ska stå i busskön eller i rulltrappan då man kan höra ett stressat "stå till höger, till höger". Eller som i hissen där alla står vända åt samma håll, blint stirrandes mot utgången i tystnad tills dörrarna öppnas.

Och regler för hur man inte borde skryta om saker man är nöjd med här i livet, och allt vad den förbannade Jantelagen gäller. Vårt samhälle är som uppbyggt av oskrivna regler. De utgör en meningsfull plats i moralisk och respektfull mening, de är till för att upprätthålla ordningen i samhället, men de är inga lagar.

Det är en stor skillnad som kan vara svår att se. Ta till exempel det där om att dricka på allmän plats. Enligt reglerna får man inte dricka i parker eller på torg – en regel – alltså ingen skriven lag, men man blir bötesbelagd och man anses rentav som grovt kriminell om man dricker på gator och torg.

Resten av världen hade kiknat utav skrätt. De har en affärskedja som tjänar multum på att sälja endast starksprit, men man får inte dricka i parken bredvid.

Men är det inte egentligen rädslan för annorlunda beteendemönster som skrämmer oss, rädslan för det okända?

Men vad hade vi levt i för värld om alla hade betett sig likadant? Om marken hade varit plattare och väggarna kalare? Men skulle inte det vara en mer skrämmande värld? Om vi lät minimalismen sippra sig in i vardagen. Om alla skulle bära vita kavajer och svart slips i veckodagarna, röda slipsar på helgerna, rosa slipsar på Pridedagen och bullslipsar



EMMA SÖDERBÄCK



på bulldagen – skulle vi vara lyckligare då?

Om alla skulle veta att alla handlar på Ica, åt ur samma blåvita skålar

från Ikea och att ingen bar några underliga kläder dagen därpå. Skulle minimalismens normbeteendemönster då vara fulländat, eller skulle alla rösta på samma parti också? Är inte människan gjord för att få ha konflikter.

Om alla skulle vara rädda för annorlunda beteenden, vem skulle då föra vår värld framåt, och skapa nya idéer, nya sätt att leva på? Inte ens evolutionen skulle kunna finnas till om inte självaste naturen hade satt igång avvikande beteendemönster.

Om självaste Gud eller Moder Jord varit rädd för det annorlunda - skulle vi då ens finnas till?

EMMA SÖDERBÄCK

Dina röda läppar

● Du målade dina läppar mörkt röda, ditt hår hade olika färger och jag visste inte om det var snyggt eller kom från din dröm om att få vara som de andra, eller om det bara var rastlöshet det berodde på.

Du strödde snö på min väg, på allas väg.

In från kylan ut i det varma, in igen och om jag hade tur kom jag ut igen. Visste aldrig var jag varit men jag ville dit igen. Lyssnade när dina klackar försvann bort i natten, gick ensam hem.

Drömde och drömmer ibland ännu om värmen som du gav. Solen du tänt, ljuset som skulle visa mig vägen till lyckan, till min död.

Ditt ljus som skymde solen. Solnedgången var aldrig som den var när jag var tio. Då solnedgången var blå, orange, vit, röd, varm, euforisk



och speglades på havet som var mörkt. När himlen fortfarande var blå, blå som mina ögon.

En handskreven lapp, det stod ta flytvästen. Havet ser lugnt ut, förföriskt lugnt, blått, förljuget. Stormen är på väg, skydda dig själv. Ingen hjälper dig till land, inte dig som har byggt båten själv. En båt med hål lagat med en dröm om att vara älskad, vara din man, din kvinna, ditt barn.

Lätta fötter, dina vingar blev mina. Dina mörkt röda läppar kysste mig, la mig ner på vågskålen. Lättare än guldet, mindre värd än mitt liv. Din kärlek var inte gratis, det var mig själv i spegeln jag såg. Droppar av blod rann på mina läppar, mörkt röda som dina. Jag älskar dig, jag hatar dig, jag saknar dig. Jag måste bli stark igen.

Jag måste orka att stå emot.

JACK SATANIOS

Från A till Ä

● Andas, det lönar sig. Bry dig inte om någon som ska försöka få dig att må dåligt genom psykisk terror. Cykla i stället för att gå. Du ska inte ta skit. Punkt. En gång började denna historia, fast jag ångrar ingenting förutom barnen.

Försök att inte ta åt dig, är du skyldig så är du.

Gå aldrig ensam på mörka ställen, han kan stå där och det värsta av allt – han kan vara din granne.

Hem ljuva hem, nu är det dags att ni tar fram en lägenhet.

Inte har du väl ångest och skit, att du kanske tar en bira eller något ibland, vi har ju faktiskt en sjukdom.

Jag tänker på er, mest ni som går på mitt team på Maria, ni ska ha ett bra liv, thats it.

Kom inte för sent första veckan om du får ett jobb, det blir bara konsekvenser.

Lena Freij heter jag, tänkte bara tala om det ifall ni undrar.

Mamma saknar jag så himla mycket, hon hade ett hjärta lika stort som en postsäck.

Nu är det snart sommar, fan så skönt.

Ormar. Fy fan det är inga djur, det är äckliga spräckliga slangar som ålar sig fram.

Polis eller Aina. Länsman sa man förr tror jag.

Ol att få det här klart strax.

Ronny heter min man. Punkt.

Stå inte och fundera utan gör det du tänkte först.

Tro på dig själv.

Utän vännerna, barnen, syskonen, mannen vore man ensam.

Varför ska andra säga till mig "ska du inte försöka fixa ett jobb?"

X vilken dålig fantasi att x ska vara med i alfabetet. I och för sig kom jag att tänka på Wilmer X.

Yttra dig inte då två personer diskuterar.

Åh, nu är jag snart klar.

Ärliga människor ska man vara rädd om.

LENA FREIJ

Det smutsen har gemensamt

● Skurtrasor, uteliggare, fyllskallar och pundare, alla har vi det gemensamt att vi är smutsiga, kanske rent av skitiga i folks ögon.

Klorin dödar bakterierna på skurtrasan, bleker den för att dölja fläckarna. Vi andra får skrubba oss med tvål så gott vi kan.

Vi blir till synes renare en stund. En kort stund.

Vi som befinner oss i mindre trevliga sekunder i livet är inte få. Skiter det sig är det snart din tur att få äran att erhålla en plats i de segregerade värld. En tillvaro i hemlandet där tryggheten är lika stor som stoltheten, alltså noll.

Vi har gjort bort oss efter att vi blev bortgjorda. Olika livsöden och olika förutsättningar.

Det vi har gemensamt med skurtrasor är att vi är skitiga. Olikheterna är att klorin endast gör ren trasor och inte oss andra.

JACK SATANIOS

FÖLJ OSS PÅ INSTAGRAM!

@situationsthlm

SITUATION
S T H L M

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Dag

● Det är ljukt och varmt. Alla har telefonerna öppna. Människorna ser sig pigga ut och kvinnornas smink sitter perfekt. Natt?!

KERSTI

Befrielse

● Vintern släpper sitt järngrepp. Mössa, vantar och halsduk slängs in i garderoben. Koltrasten sjunger sin glada sång. Bleka ansikten vänds mot solen och leenden spricker upp.

KERSTI

Rain

● I am here all alone. Sitting on my apartment floor, pretty poor. And the rain keeps on falling down. Making that lonely sound.

MARKKU

Tre Böner

● Herre, döm oss icke efter våra synder, men döm oss efter våra tårar.

Justitia-förblindade, rättvisa gudinna, lyssna till dina barns böner om nåd.

Så att våldet och hatet icke må trampa de misshandlade och övergivna rakt i ansiktet i ditt namn.

Herre, hjälp mig så det mitt bröst icke må sprängas av självförhävelse. Och på det att mitt svärd icke må falla brinnande ur min hand.

Du kan ringa efter polisen, men det är inte säkert att de kommer. Du kan ringa efter ambulans men det är inte säkert de skickar någon. Men du kan alltid ringa Brandkåren. De kommer alltid och de kommer genast.

LUKAS LEE

Fick inte fly

● Finland tvingades in i krig med Ryssland 1939. Stalin var Rysslands största befälhavare. Man flydde inte från kriget. Som vuxen fick jag av en granne veta att grannens vän var desertör, som höll sig undan från armen genom att gömma sig ute på min familjs mark.

Militärpolisen hittade honom och sköt honom i huvudet.

Ett antal finska män flydde till Sverige för att komma undan kriget. Finland och Sverige hade dock en överenskommelse om att desertörer skulle skickas tillbaka till Finland. Min pappa och farbror var med i kriget och min farbror stupade, likaså



min mammas första man. Kriget var grymt.

Kvinnorna i Finland tjänstgjorde i Lottakåren där de tog hand om sårade soldater.

Under krigsåren skickades cirka 70 000 barn från Finland till Sverige. Många av krigsbarnen ville inte återvända till Finland, men tvingades

dock flytta tillbaka. Det fanns många ensamstående mammor med många barn som inte ville skicka sina barn till Sverige. De ensamstående mammorna fick arbeta hårt med bland annat vedhuggnig för att hålla huset varmt om vintern.

På sommaren fiskade kvinnorna och plockade bär för att fylla matförråden till vintern. Det här är det som kallas finsk sisu.

Fortsättning följer i nästa nummer.

Jag önskar er alla köpare en trevlig vår.

TOINI – FÖRSÄLJARE VID KLARABERGSGATAN/KYRKOTRAPPAN

Ficktjuven



Ja, det var det det – både plånboken och kedjan var det.

TEXT OCH ILLUSTRATION: JH

Krossat glas

● Inuti.

Jag häver mig fram genom krossat glas, springer genom eldens flammor. Tårarna rödnar innan de hunnit snudda marken, och svartnar likt olja då de letar sig genom jorden. Marken gungar under mina fötter, jag har förlorat kontrollen över mina ben, och även om mina handleder inte längre är knutna tätt intill varann, så har narrens galenskap grepp om min själ...

Var är du nu, nu när hela mitt väsen skriker ditt namn?

Jag vill stanna i din famn in i evighetens dimma.

Jag vill krypa in inuti dig för att gömma mig i det vänstra hörnet av ditt hjärta.

Ingen kommer märka, jag är då inuti dig. Ingen kommer märka, jag kommer vara en del utav dig.

Inuti vill jag flyta genom dina floders vener, jag vill känna ditt blods smärta. Inuti hör jag dovt ljudet av regndroppar falla utanför, men din inre fågelsång flyter tätt intill mitt öra. Inuti dig kan jag få glömma jaget, inuti dig

kan jag få vara fri.

Kan min sparv få växa i dig till en eldig örn, och jag få din sparv att bli till en häger?

Så kan vi tillsammans svepa över bergen när de första augustisnöflingarna faller.

Inuti dig vill jag gömma mig, tills mina ögon har fått mod att se ljusets strålar igen.

Jag vill låta mina fingertoppar snudda ditt hjärta – jag vill känna ditt hjärtas själs glädjes smärta.

EMMA SÜDERBÄCK

JURESKOG

PÅ McDONALD'S

JURESKOG NEW YORK
12 APRIL - 2 MAJ

JURESKOG TEXAS
3 MAJ - 23 MAJ

JURESKOG SIGNATURE
24 MAJ - 13 JUNI



Välkommen in till McDonald's® Södermalm!



FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

Abaton
PRODUKTION AB

ALLBA

AVJÄMNINGSTEKNIK AB

brunnberg&forshed
BARKITTEKONTOR AB

DANVIKSHEM

Flinks JÄRN

Bräcke diakoni

JICE™

Folkhem

BTH BYGG

dina Dina Försäkringar

Liberalerna

ABF
ARBETARNAS BILDNINGSFÖRBUND

ALM

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

BYGGNADS

Electrolux

FOURSIDE

ACADEMIC WORK.

ANDERS BODIN FASTIGHETER

bee

Capio Geriatrik

ELMZELL ADVOKATBYRÅ AB

Acne 艾可尼

APOTEK♥

bergkrantzarkitekter

Capio Maria

ERSÉUS ARKITEKTER AB

FRÄLSNINGEN ARMEN

ADVOKAT CLAES BORGSTRÖM

AL
ATRIUM LJUNGBERG

betsson

CARGLASS
Lagar stenskott & byter bilglas

Ersta diakoni

Grönsakshallen Sorunda

advokatfirman Althin

fonden

Beving

CEDERQUIST

HAMMER & HANBORG

ADVOKATFRÅN Thomas Bodström

AROS WATER AB

Bilprovningen
Din trafiksäkerhet sedan 1963

centric

HANSA PROJEKT

advokatfirman sallnäs

BJÖRN AXÉN

CHINA TEATERN

eyeworks

H2M

ADVOKATFIRMAN ÅBERG & CO

BokningsBolaget

CITY garden

Fastighets

HAMMARBY IF

afa
FÖRSÄKRING

ashurst

BOLIDEN

CONTURA BYGG AB
www.conturabygg.se

frank ADVOKATBYRÅ

Akademikerförbundet SSR

ASSA ABLOY

Bonnier Fastigheter

COSMO CONSULT

FAMILJEBOSTÄDER

HEBA FASTIGHETS AB

Akademikernas a-kassa

Attendo

BOTKYRKABYGGEN

COWI

FCG
Financial Compliance Group

Hertz

Alfred Berg
1863

Autoexperten

Brandkontoret
Sveabro 100
Sveabro 100

Danske Bank

FF Profilreklam AB
www.ffprofilreklam.se

W



STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

LJUNG & SJÖBERG
PROACTIVE DRUG MANAGEMENT

NF måleri ab



SBU
Svensk Bostadsutveckling AB

HMXW arkitekter



JÖRGENSENS RÖR AB

nytida



SIEMENS

HUMLEGÅRDEN



OCCAM ASSOCIATES



SHIS Bostäder



M Ekholms
konsulttjänst AB

ORIGO
ARKITEKTER



SH:PENSION



Kassaskåpspoolen

MANGOLD
FONDKOMMISSION AB

OSCARS
TEATERN



SJU ADVOKATER

IKANO
Bostad

Kommunal.



skandia

INDUSTRI VÄRDEN



Mgruppen
SVENSKA MANAGEMENTGRIPPEN



skandia:
fastigheter

inResonance
Always in Tune

KUNGSLEDEN



insight
SOLUTIONS

LG PALMÉR
REDOVISNING AB

MIKAs
Etabl. 1986
STOCKHOLM



MÖTEN & UPPLIVELSER
Skåvsjöholm

investor



moderaterna

prima
gruppen

Sandart & Partners



iiiriiiis
utvecklingscenter



SMÅA
SMÅFÖRETAGARNAS A-KASSA



MÖTESPLATSEN.se
Hitta kärleken på nätet





Svensk Rikstäckande Butiksservice



Kan ni vara träningsfamilj?

En träningsfamilj är ett familjehem som ingår i ett behandlingsteam och som under en begränsad tid tar emot en ungdom i sitt hem. Ni får erforderlig utbildning, handledning, stöd dygnet runt samt ersättning motsvarande en heltidstjänst.

Mejla till traningsfamilj@humana.se eller läs mer på attvarafamiljehem.nu



Humana

VILLMAN PRODUKTION & CAMBO PRODUCTION PRESENTERAR

† DÖDSDANSEN †

MIKAEL PERSBRANDT ♦ LENA ENDRE
THOMAS HANZON



MAXIMTEATERN 5 – 23 APRIL
AV AUGUST STRINDBERG ♦ REGI: STEFAN LARSSON
BILJETTER: TICNET.SE
MAXIMO
TEATERN

STOCKHOLMSKRYSSSET



Lös, skicka in och vinn

Som en liten paus i läsningen tycker vi att du nu, när du blåddrat ända hit, ska hämta en penna, lösa korsordet och skicka in det till oss.

Via vår intrikata slumpgenerator kommer sedan tre vinnare att dras bland de inskickade rätta lösningarna.

Den stolta vinnaren belönas med samlings-skivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga* från det prisbelönta radioprogrammet *RadioSkugga* från 2012.

Andra och tredje pris är ett nyckelband med *Situation Sthlms* logga på.

Förra månadens vinnare:

Skivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga*:

Börje Nilsson, Uppsala

Nyckelband:

Vivi-Anne Sortelius, Årsta
Elisabet Wikman, Sundbyberg

Se förra månadens lösning på sidan 56.

Stockholmskryssset är ett samarbete mellan *Situation Sthlm* och tidningen *Kryssset*, en månadstidning för alla kryssintresserade.

KRYSSSET



Under maj månad kan ni se rockmusikalen "Hedwig and the Angry Inch" spelas på Göta Lejon. I vilken stadsdel ligger teatern?

NÄSTAN SLUT		GÖR MYGGBETT		EXTRAKT KAMP MELLAN LÄNDER		KATARINA SKREY OM KATTZI HUSDJUR		ÄR FRÅGAN IBLAND WINSLET	DEN KAN HA SNICKARGLÄDJE	DECKARENS TYSTA HUVUDPERSON	HAR SINA TRUMPETER	VISAR FRAMFÖTTERNA
MED ODJURET I SAGAN		FICK JUNGFRU FÖRR	GÖR MÅNGORDIG LÄNGE	UTTRYCKTE TWAIN	TUNGMAN KAN GÅ PÅ	HUNDSKATT OCH	GJORDE DEN DÖENDE DANDYN	DRÄ EN VALS KAN FN IBLAND	SLUTORD BILJARDKAPP	EN BERNADOTTEDOTTER	KÄNSELTRÄD	
VITT GRIN		BREVSTART		KALLADE HEMSÖCARLSSON SIN MADAM	SVART ARBETSPLATS	FÖRE HÅMLET'S VARA	LEENDET	ÄLDRE BEHOV ÄR SVENSKA KRONOR	LEGAT FLICKA I HAVANNA			
VERKAR SÖVANDE		ÄRAT		GÅLNING UTAN TUPP	LOIS LANES HJÄLTE RICKMAN	BAGGE KANSKE AV KORALL	BITER I SKINNET ÖVÄRLD	GR SNETT	ORDNAS GENOM UTTAG	FINNS I GLASÖGONVARIANT	TRALLORD GENAST	KÄLLNYMF
TÄR STRYK I BALETTEN		DE BIDRAR TILL VÅR VISDOM		NÅGOT DYLIKT NOBELFÖRFATTARE	I LEDNINGEN	JUDISKA SKRIFTER						

Konstruktör: Marie Peterson-Engnell Foto: Göta Lejon Produktion AB © Bonnier Korsord

Namn:

Adress:

Postadress:

Skicka in ifyllt kryss senast 17 maj till:
Situation Sthlm
Timmermangatan 38
118 55 Stockholm

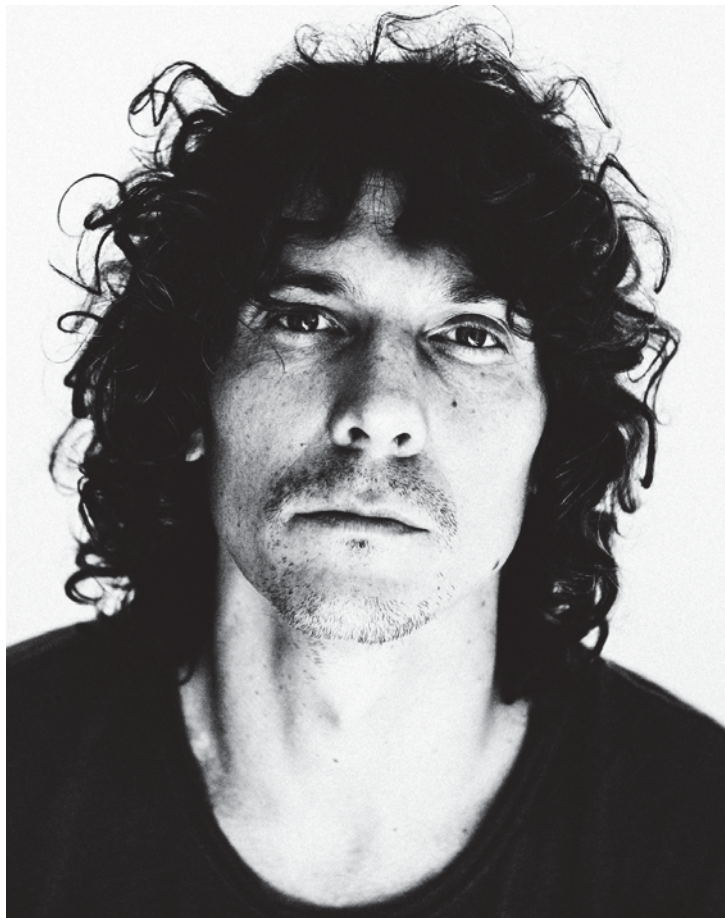
"Antingen får man prestationsångest av att sälja slut Ullevi två dagar på raken, eller så låter man så här avslappnad"

Håkan Hellström
1974

★★★★½ Antingen får man prestationsångest av att sälja slut Ullevi två dagar på raken, eller så låter man så här avslappnad. Denna fyralåtars-ep, döpt efter artistens födelseår, innehåller kanske inte några blivande Håkan Hellström-klassiker men i inledande "Din tid kommer" briljerar medkompositören Björn Olsson med 12-strängad gitarr medan leveransen av karaktäristiska texttrader som "res dig efter varje smäll" är pålitlig.

Precis så här låter arenarock från Hisingen och det skulle inte förvåna om "Din tid kommer", som växer lite för varje lyssning, är självaste konsertöppnaren på Ullevi.

Den efterföljande, mer tillbakalu-



ELLIKA HENRIKSSON

tade "Hon är en runaway" bjuder på urtypisk Hellström-lyrik och en ganska omedelbar refräng som knappast missunnas Ullevi-publiken i sommar. "Brinner is the Shit" med annorlunda Håkan-sång och La Gayla Frasier på freestyle-kör tar ut svängarna betydligt mer, men förhandsuppgifterna om "mer Abba och mindre indie" kommer

nog främst från det oväntade disco-kompet i avslutande "Lämna mig inte i det här skicket".

Och är det någon som ska rippa stora delar av refrängen i Friends gamla schlagervinnare "Lyssna till ditt hjärta" och komma undan med det, så är det väl just Håkan Hellström.

DAVID BOGERIUS

MUSIK

Boys

Love on tour

★★★★ Boys är HOLY-gitarristen Nora Karlssons soloprojekt. Boys började som ett sidoprojekt, drivet av rastlöshet. Ur denna leda kom fina poplåtar, hyllade i så väl svensk som utländsk musikpress. Nu är Boys aktuell med en ny ep, efter förra årets *Kind of Hurt*. *Love on Tour* är oftast pur, lågmäld pop – men mycket rymd, varsam stämsång i flera lager och fina melodier. Men här finns också den betydligt mer rockiga "In My Mind". Det är en ep som behandlar hemlängtan och saknad under en Englandsturné. "Never too Late to Come Back Home", sjunger hon i "All My Friends". Och det får vi verkligen hoppas. Boys vill man ju se live.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Alice b

Så unga

★★★★ Förra året var hon förakt till Håkan Hellström på Ullevi. Det torde vara den största livepublik som göteborgska Alice b uppträtt för. Nu kommer hennes nya skiva, tillika den första fullängdaren sedan den självbetitlade debuten 2012. Hon har bytt skivbolag från storbolaget EMI, till det lilla, välrenommerade Luxury.

Inledningsspåret "Vakna" för tankarna till Håkan Hellström i musikalisk mening. Här finns ett snarlikt temperament och ett liknande – pockande – melodispråk.

Överlag är skivan *Så unga* en ganska typisk svensk popskiva. Men den sticker, tyvärr, inte ut så mycket.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Lani Mo

T[r]aktkänsla

★★★★ Hiphop-producenten Matte Calistes är med rätta mycket nöjd med att ha signat talangfulla Taulant "Lani Mo" Morina till sitt bolag Stadsbild. På åttaspårsalbumet *T(r)aktkänsla* imponerar 23-åringen med en gränsöverskridande bredd och lyckade samarbeten med kända rapartister som Dani M, Näääk från TV4:s "Lyckliga gatan" och Sebbe Staxx. *Tra(k)tkänsla* innehåller såväl genomarbetade melodier som arrangemang och Lani Mo, som både rappar och sjunger, vågar i texterna behandla andra ämnen än genrens mest uttjatade. Ett bra exempel är "Perspektiv", med Bagarmossen-begåvningen Myrna, om föräldrar till barn som fastnat i kriminalitet.

DAVID BOGERIUS

PUBLIKENS UPPLEVELSE



Klassiska konserter dokumenteras

"JAG VAR DÄR" är samlingsnamnet på en serie korta dokumentärfilmer om rock- och popkonserter i Sverige som har blivit klassiker.

Dag Ösgård, 34, och Stefan Källstigen, 58, publicerar en ny film på Facebook-sidan "Jag var där" varje torsdag. Bland andra berättar Micke Englund, som driver Mickes Skivor i Hornstull, om Sex Pistols-spelningen på Kårhuset 1977 och Jan "Harpo" Svensson minns Roy Orbison på Folkets Hus i Stockholm 1965.

– Det har varit så intressant att höra om alla dessa upplevelser som så tydligt har påverkat människors liv, säger Dag Ösgård.

Han är osäker på hur projektet ska beskrivas.

– Men jag misstänker att vi kan kallas för en slags videokanal på Facebook, säger Dag Ösgård.

Under filmandet har han noterat hur konsertbesökarnas musikupplevelser fallit mellan stolarna i ett kulturhistoriskt perspektiv. Artisternas och bandens upplevelser finns ofta dokumenterade medan publikens erfarenheter enbart skildras genom musikrecensenterna.

– Vi får se vad det här kommer utvecklas till, men så fort vi nämner projektet för nya personer får vi nya idéer om vad nästa film eller reportage ska handla om, säger Stefan Källstigen.

Han bevittnade själv många av de största klassikerna, som Ramones på Jarlateatern 1977, när hans kollega Dag Ösgård inte ens var född.

– sjuttioalet var en bra tid för levande musik i Stockholm. Det fanns väldigt många olika konsertlokaler och klubbar för musik inne i stan. I dag är det tråkigt när man läser hur bra konsertlokaler läggs ner en efter en, vilket gör att den levande musiken får allt svårare att överleva, säger Stefan Källstigen.

DAVID BOGERIUS

BRÖDER PÅ KUPPEN



MAGNUS SKOGLUND

Debuterar med *Kriget*

HANS FÖRÄLDRAR KOM till södra Ryd i Skövde som politiska flyktingar i början av åttiotalet och bokförlaget Molin & Sorgenfrei marknadsför honom som årets hetaste debutant. I romanen som är döpt till *Kriget*, skriver 31-årige Durim Bekteshi om den sista av striderna i Jugoslavien, Kosovokriget 1998-99.

– Mina föräldrar lämnade ett Jugoslavien som var i början på sitt blodiga slut. Hundratusen svenskar kan säga att de har haft ett hem där, banden kan aldrig klippas av helt och hållet, berättar Durim Bekteshi.

I dag bor han i Täby men menar att södra Ryd var en inspirerande plats att bo på.

– Det beror inte på tillgångarnas överflöd, snarare avsaknaden av dem. Rotlösheten föder drömmar, historier som berättas och sedan glöms bort. Jag skriver för att inte glömma bort.

I södra Ryd växte han upp med människor från hela världen, med den enda gemensamma nämnaren att deras föräldrar hade flytt från sina hemländer.

– Där föddes jag och där växte jag upp bland barnen med de pustande föräldrarna. 30 år senare och en del pustar fortfarande. Assyrier, syriener, finnar och kurder. Somalier, chilener, bosnier och albaner. Det svenska språket, integrationen, det tog sin tid, men jag svär vid vad du vill, vi lyckades. Vi blev bröder på kuppen.

I *Kriget* kämpar nio män som skilts från sitt kompani för att överleva bland ruinerna i Kosovo, där ideal och stolthet sätts på prov av krigets meningslöshet – Många som flydde kriget hamnade i Sverige och i dag är de dina grannar, dina arbetskolegkor eller studiekamrater och så gott som alla bär spår av kriget i sig, genom sina egna, sina familjers eller vänners upplevelser.

DAVID BOGERIUS

"Ett vedervärdigt vittnesmål om övergrepp, trafficking och drogmissbruk"

Simon Häggström

Skuggans lag – En spanares kamp mot prostitutionen

★★★★½ När en polischef skriver ner sin berättelse har det dokumentära värdet stora möjligheter att bli högt. Eftersom författaren till *Skuggans lag* är chef för Stockholmspolisens prostitutionsgrupp blir den dessutom ett vedervärdigt vittnesmål om övergrepp, trafficking och drogmissbruk. Djävulen får slita hårt om han upprätthåller ett värre helvete hemma hos sig.

Det finns en naivitet hos Simon Häggström som han själv verkar ganska medveten om. Som ung inspireras han så pass mycket av Beck-filmerna och Peter Habers rolltolkning av Martin Beck att han bestämmer sig för att lämna lilla Stockaryd och ansöka till Polishög-



SOPA AKEGSTEIT

skolan i Stockholm. Tanken är att återvända hem till Småland efter utbildningen, men i stället blir han kvar i Klara polisdistrikt, Sveriges mest brottsbelastade, där han till en början chockas över det elände som dagligen möter honom i jobbet.

Skuggans lag är Simon Häggströms historia, med många egna

reflektioner och högst relevanta frågeställningar, även om den stundtals blir något för detaljrik.

Enligt epilogen har han försökt skriva "så att alla ska kunna förstå" och kanske är det därför språket skapar en känsla av uppsatsskrivning, om än en väl godkänd sådan.

DAVID BOGERIUS

BÖCKER

Louise Winblad

Hej hej vardag

★★★★ *Hej hej vardag* är något så ovanligt som ett seriealbum för småbarnsföräldrar. Det hela började dock som ett Instagram-konto, där tecknaren Louise Winblad lade upp enrutningar och seriestrippar inspirerade av hennes liv som tvåbarnsmamma. I dag har hennes konto 34 000 följare. Sammantaget fångar albumet, med stor igenkänningshumor,



vardagen under de hektiska småbarnsåren – fyllda av dråpliga dagislämningar, sömnbrist och att man de facto ibland vabbar mer än man jobbar. Men också ångesten över att återigen börja jobba. Roligast är en enrutning där Winblads alter ego promenerar

över Västerbron med sin sambo och barnvagnen. "Hon kommer att blåsa över!!!" skriker hon. Bilden fångar den där skakiga tiden som nybliven förälder när perspektiven blir nya och det lilla knytet ska skyddas från allt. Och det är, för det mesta, både träffsäkert och riktigt roligt.

ALEXANDRA SUDQVIST

Det yttersta ansvaret – Socialtjänstens kris och utmaningar

★★★★ När socialtjänstlagen infördes 1982 trodde många att fattigdomen skulle försvinna. Men sedan dess har socialbidraget urholkats, det har blivit svårare att få bidrag och trycket på socialsekreterarna ökat. I stället för att vara ett välfärdsland skriver journalisten och författaren Kent Werne om det nya "ofärdslandet", där välgörenheten har gjort comeback. Och frågan är vem som har det yttersta ansvaret.

Författare, journalister och forskare skriver tio viktiga texter i boken. Författaren Kristian Lundberg berättar om att växa upp i barnfattigdom, forskaren Tobias Davidsson om ökade krav på bidragstagare och den före detta skådespelaren Emma Stormdal om skammen av att leva på ekonomiskt bistånd.

Martin Börjeson, docent i socialt arbete, vill se en lagstiftning som stärker professionen och författaren Susanna Alakoski drömmer om en regering som vågar satsa på två generationer barn och unga och som lyfter socialpolitikens betydelse för ekonomisk utveckling. När hon själv gick på Socialhögskolan på åttiotalet fick hon lära sig att en socialarbetare tjänade in hela sitt livs inkomst genom att hjälpa en enda människa på glid under sin yrkesverksamma tid. Det borde vara värt att satsa mer på.

MARIA HAGSTRÖM

HOLLYWOOD VAMPIRES • LIONEL RICHIE
IGGY POP • MADNESS • DEEP PURPLE
JULIETTE AND THE LICKS • SUEDE
WHITESNAKE • STATUS QUO • NOFX

MIRIAM BRYANT • SIXX:A.M. • LITTLE MIX • TIMBUKTU & DAMNI
BLOC PARTY • OTTO KNOWS • MANDO DIAO • DADA LIFE
SILVANA IMAM • DROPKICK MURPHYS • TROYE SIVAN • ELLIPHANT
BOB HUND • MORGAN HERITAGE
REFUSED • WOLFMOTHER

FAT FREDDY'S DROP
FREJ LARSSON & JOY
SVEN-BERTIL TAUBE
SVEN-INGVARS

MELISSA HORN • DAN REED NETWORK • ERIC GADD • ACE WILDER • MALA FRANCIS
DANNY SAUCEDO • THE CULT • ANNA TERNHEIM • REUSED • WOLFMOTHER
DARIN • JOHNOSI • SIMPLE PLAN • BOB HUND • MORGAN HERITAGE
MILLENCOLIN • THE CULT • ANNA TERNHEIM • REUSED • WOLFMOTHER
DANIEL ADAMS-RAY • DANNY SAUCEDO • SVEN-BERTIL TAUBE
BACKYARD BABIES • BO KASPERS ORKESTER • SVEN-INGVARS
JILL JOHNSON • BO KASPERS ORKESTER • SVEN-INGVARS
ISON & FILLE • NIKLAS STRÖMSTEDT • SVEN-INGVARS

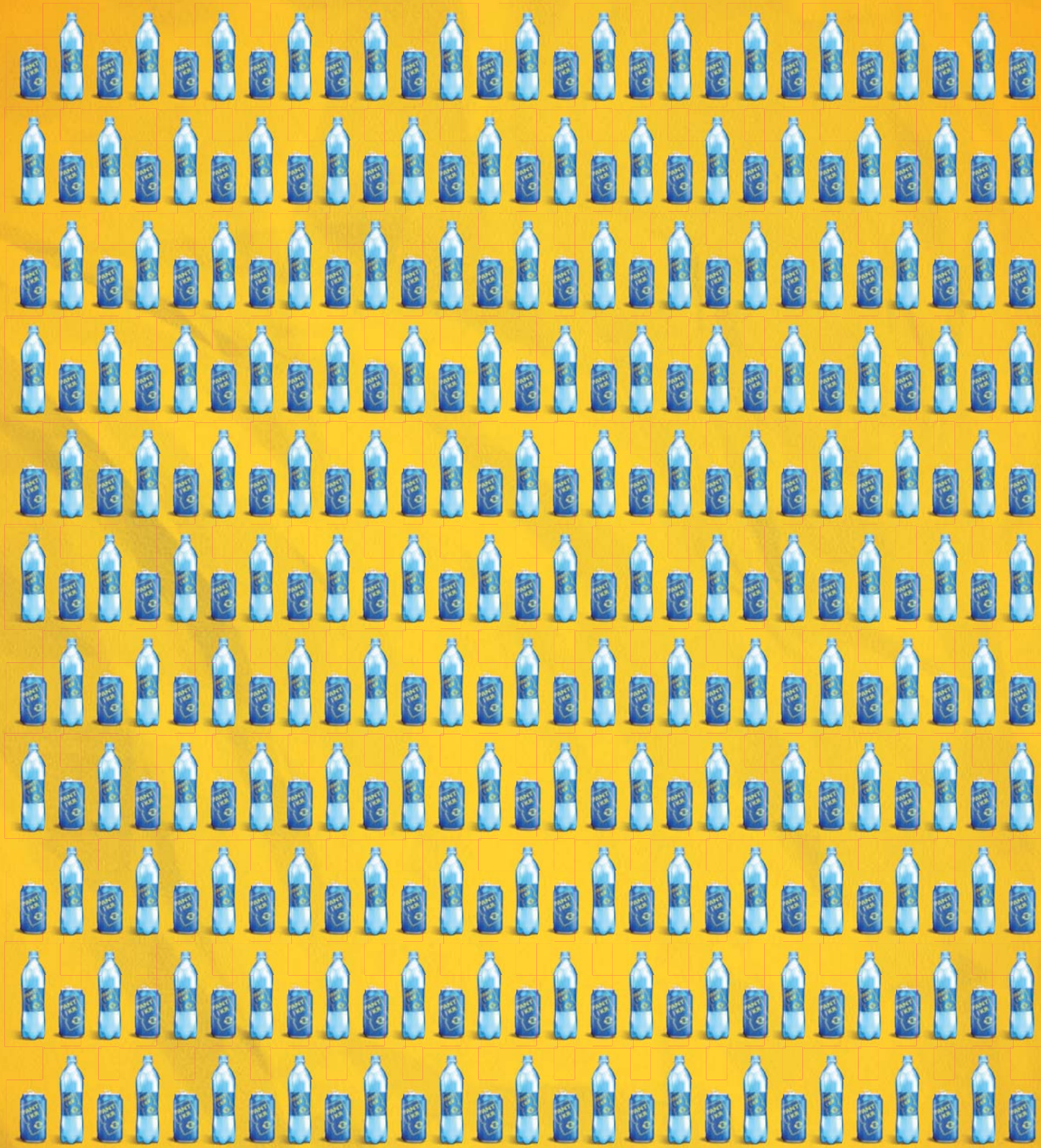
JOEL ALME • MARCUS & MARTINUS • DAN REED NETWORK • ERIC GADD • ACE WILDER • MALA FRANCIS
 TUVZAKT • SKILLET • MOLLY SANDÉN • THOMAS DI LEVA • SYSTER SOL • VALIEFA MED GÅSTER
 SAMIR & VIKTOR • HÖLINGARNA • ALBIN & MATTIAS • MOLLY PETERSSON HANMAR
 HASSE ANDERSSON • JAKOB KARBERG • JAMNE SCHNEFFER

GRÖNA KORTET

ÖVER 60 KONSERTER FÖR 240 KR!



WWW.GRONALUND.COM



Har du mycket pant?

På våra pantmottagningar i Årsta, Frihamnen och Kungens Kurva kan du lämna in hela säckar med pant. Pantpengarna får du insätta på önskat bankkonto och du får naturligtvis samma ersättning som i butik.

Läs mer på www.pantamera.nu. Tack för att du pantar!



"En regissör som tror på sin publik och har modet att visa lite, för att berätta mycket".



Sophelikoptern

★★★★★ Det är en till synes mycket enkel berättelse, en mormor vill ha tillbaka sin väggklocka som varit hos urmakaren i ett år. Hennes tre barnbarn hämtar upp klockan och påbörjar resan för att leverera den, en resa på över hundra mil. Strax under den enkla ramhandlingen så händer dock mycket mer och precis som i alla roadmovies, där resan är berättelsen, lär vi känna våra karaktärer bättre för varje mil.

Därmed inte sagt att regissören, Jonas Selber Augustsén, skriver oss på näsan med information, snarare tvärtom. I långsamma, avskalade och tablåliknande scener rör sig filmen framåt och vi som åskådare får jobba för att med vår fantasi fylla i. Jag älskar det, för här kommer en regissör som tror på sin publik och har modet att visa lite, för att berätta mycket.

Jonas Selber Augustsén är nu uppe i film tre som använder ett av

Sveriges fem minoritetsspråk, i det här fallet romani. Det ger förstås en speciell klangbotten och perspektiv rakt igenom filmen. Jag tror inte du har sett Sverige riktigt från det här hållet förut. Jag tror heller inte du har sett en så fulländat visuellt vacker film, som stundtals flörtar med det magiska, på länge.

Den här filmen håller absolut Roy Andersson-klass.

HENRIK EMILSON

KARAKTÄRER OCH KONFLIKTER



På spel i spelfilmens värld

FILM- OCH SPELVÄRLDEN är onekligen två branscher som lånar friskt och frodigt av varandra.

Aktuellt på biopertoaren är nu tre filmer som inspirerats av berättelser eller berättartekniker från data- och mobilspel. Tydligast ser vi det i *Hardcore* som gick upp i april. Den är filmad helt ur ett så kallat first person shooter-perspektiv, det vill säga att vi ser allting utspela sig genom huvudpersonens ögon och perspektiv genom hela filmen.

Folk pratar med oss, direkt in i kameran, och vi svarar, tyvärr ofta med ett skott, smocka eller smällare modell större. För *Hardcore* har inte bara lånat sin estetik från spelvärlden, nivån på berättelsen har kommit på köpet. Det är extremt våldsamt och med en underliggande misogyni.

DET VAR BARA en tidsfråga innan "Angry Birds", det populära mobilspelet, skulle bli en egen film. Men hur skapar man ett manus av ett spel som har en lika komplicerad handling som Tetris eller Candy Crush? Filmskaparna har onekligen fått tänka till för att bygga upp en ram och karaktärer som förklarar varför fåglarna är så arga och varför Red har ögonbryn.

Bäst av de tre filmerna fungerar helt klart *Warcraft: The Beginning*, som är baserad på onlinespelet World of Warcraft. Här finns nämligen flera böcker baserade på spelet att låna karaktärer, krigare och konflikter av. Att sedan etablerade och stilsäkra regissören Duncan Jones har satt sig i registolen har också bidragit till att berättelsen från fantasyvärlden har fått liv.

Kombinationen har vad som krävs för att samspelet mellan branscherna ska ge high score.

HENRIK EMILSON

FILM

Idol

★★★ *Idol*, som bygger på den sanna berättelsen om Mohammed i Gaza som gör allt för att fullfölja sina drömmar att bli sångare, ger både gåshud och ett sådant där lyckorus som uppstår när en underdog får revansch.

Men även om resan från Gaza till uttagningen av Arab Idol i Egypten och sedan finalen i Beirut är fantastisk, så är tyvärr filmberättandet lite för ytligt för att verkligen nå in och beröra på djupet.

Det blir en film som ivrigt vill fånga alla och därmed också riskerar att förlora flera längs vägen.

HENRIK EMILSON

Hermelinen

★★★★ I rättsalen är domaren Michael ogillad av kollegor för sitt usla humör, och av de åtalade för sina tuffa straff. Men bakom den hårda ytan, under den röda hermelincapen, finns en ganska osäker, äldre man.

När en kvinna han blev förälskad i några år tidigare får jurytjänst i hans sal, vänds hans ordnade värld upp och ner och fram smyger en mycket fin och underhållande kärlekshistoria. Fabrice Luchini är formidabel som den blyge domaren och är fint flankerad av danska Sidse Babett Knudsen.

HENRIK EMILSON

Eye in the sky

★★★ I *Eye in the Sky* berättas stora delar av handlingen genom övervakningskameror i satelliter och i drönare, vissa inte större än en trollslända. Den som tar emot bilderna är Överste Katherine Powell, spelad av Helen Mirren, som leder jakten på en terroristgrupp i Kenya.

Hennes uppdrag går snabbt från övervakning till att behöva agera och en klassisk kamp mot klockan påbörjas.

Det är en svettig och intensiv thriller som kritiskt granskar den kliniska krigsföringen som användningen av drönare ger möjlighet till.

HENRIK EMILSON



Foto: Henry Moshizi

Stylist: Ulrika Eriksson



NATURKOMPANIET

MALL OF SCANDINAVIA | TÄBY CENTRUM | SICKLA KÖPKVARTER | ODENGATAN 50
SVEAVÄGEN 62 | HANTVERKARGATAN 38-40 | KUNGSGATAN 4 | KUNGSGATAN 26

WWW.NATURKOMPANIET.SE

KRISTIAN PETRI:

"Jag är väldigt nyfiken på de gamla hotell som funnits i stan"

PRECIS SOM I sina tidigare dokumentärer *Atlanten*, *Fyren* och *Brunnen* har författaren och regissören Kristian Petri en plats som utgångspunkt i sin nya film *Hotellet*. Filmen är en personlig reflektion kring livet – och hotell.

Vad är din relation till Stockholm och hotell?

– Jag är väldigt nyfiken på de gamla hotell som har funnits i Stockholm. Som Hotell Rydberg som låg vid Gustav Adolfs torg och var det finaste hotellet i stan, där Hjalmar Söderberg och Albert Engström brukade hänga och där Biff Rydberg skapades. Eller i området bakom Grand Hotel där det under andra världskriget låg flera hotell som var som spioncentraler med mycket dramatik och mystik och utbyten, precis som i filmen *Tredje mannen*.

Varför ville du göra den här filmen?

– Jag gjorde en film om Orson Welles i Spanien, *Brunnen*, och då bodde jag ofta i Madrid på ett matadorhotell som jag blev väldigt förtjust i. När jag fick reda på att de skulle lägga ner hotellet kände jag att det här vill jag filma, de sista nätterna. Det är med i filmen, men då visste jag inte vad jag skulle göra med det



SOFIA RINARSJÖTTER

materialet. Sen tänkte jag att varför inte fortsätta att göra en essäfilm som *Atlanten* och *Fyren* och låta den handla om hotell istället.

Hur lång tid tog filmen att göra?

– Den här typen av filmer går till så att jag samlar material under en väldigt lång tid och det gör också att filmen förändras under resans gång. Totalt höll jag på av och till i över tio år.

Vad är det för speciell känsla eller atmosfär som finns på hotell?

– Det handlar nog om att man är på resa och i en sorts ingenmansland, det kan vara härligt och lite skrämmande. Det är lustigt på det sättet, man är inte hemma men ändå är det ens hem för en kort period. Man kan också leka med sin identitet när ingen känner en och experimentera med sitt eget jag.

Som tonåring ansökte du på PRV om patent på din personlighet, hur

skulle en ansökan se ut i dag?

– Ha ha... När jag tänker på personen som skrev den där ansökan så känner jag viss ömhet och jag känner igen mig. Det handlar om en sorts kamp för att behålla sin integritet och få uttrycka sin personlighet i det man håller på med. Det är inte alltid så självklart och det är en ännu ständigt pågående kamp.

Vad blir ditt nästa projekt?

– Just nu skriver jag en roman och har ett par långfilmsprojekt och en tvserie på gång. Jag och min flickvän, Kristina Lindström, som gjorde filmen om Astrid Lindgren, gör en dokumentär tillsammans om ett kollektiv och studio i Värmland där bland andra Samla Mammans Manna, Träd, gräs och stenar, Kebnekajse, Dag Vag och Ebba Grön spelat in skivor. Det är svensk musikhistoria.

HENRIK EMILSON

HYLLA MOD OCH STYRKA



JOHANNA ARNSTEDT

Svårangepassade Klara Wiksten

EN AV DE gästande serietecknarna på Stockholms internationella seriefestival är Klara Wiksten, aktuell med hyllade seriealbumet *Hjärnan darrar*. Där får vi följa 19 människor i ett samhälle som premierar arbetslinje och prestation.

– De har gemensamt att de går utanför ramarna för hur en medgörlig medborgare förväntas vara.

Boken är fiktiv men bygger på Klara Wikstens egna erfarenheter från jobbtorg, praktikplatser och arbetslöshetsåtgärder.

– Jag har alltid haft svårt att anpassa mig till samhällets förväntningar och gick igenom många år som sjukskriven och arbetslös. När jag tog mig upp ur det började jag förstå att det kanske inte var mig det var fel på.

Med boken vill hon problematisera vad som ses som "svaghet".

– Många av karaktärerna i boken skulle enligt ett samhälleligt synsätt ses som "svaga" eller som "människospillror", men jag vill skildra deras mod och styrka. Det är ju till exempel inte många som vågar sitta och skrika ut sina gamla sorger på tunnelbaneperrongen, som en av kvinnorna i boken.

ALEXANDRA SUNDOQVIST

ZELDA AV LINA NEIDESTAM



BRILJANT:

Jan Dahlbom

.....
Tillsammans med sin bror lagar han mekaniska skrivmaskiner på Dahlboms AB i Fruängen. Deras farfar startade firman 1932.
.....

– Tangenter som används sällan på en skrivmaskin kärvar först, som apostrof ´, z, w och ü. Över lag är det tangenter som torkar fast på en maskin som stått oanvänd länge. Sen är det färgbandet, stegflyttningen, ja det kan bli alla möjliga fel på en skrivmaskin. Vi har kompletta reservdelar ända tillbaka till Facit från 1958. I vårt stora skrotlager kan vi även gräva fram vissa delar till en Continental från fyrtioalet.

– Hit kommer barnbarn som hittat farmors eller morfars gamla skrivmaskin på vinden och vill ha hjälp att få i gång den. Liksom författare – både Kerstin Thorvall och Jan Guillou. Och härom dagen kom det in en ung författare som ville ha en gammal skrivmaskin för att lära sig hantverket från grunden. Astrid Lindgren sa att hon kunde se om en text var skriven på skrivmaskin eller dator, den på dator hade många fler bisatser. Orden blir mer betydelsefulla när man skriver på maskin. Numer är nästan varenda roman femhundra sidor.

– Det var ett tangentbordsskifte i början av åttiotalet. Innan låg å, ä och ö på nedre raden, nu ligger de i en vinkel högre upp. Likaså bytte punkt, komma och pratminus plats då. Det har funnits VM i maskinskrivning. Jag tror att världsrekordet för att skriva hela alfabetet i rätt ordning är 4,13 sekunder – det innehas av en kvinna. Ett ord som går väldigt snabbt att skriva är annars Panamakanalen.

– Ibland får vi in skrivmaskiner med andra språk än svenska. Sen ett år tillbaka har vi en stående frågan från en man som väntar på en skrivmaskin med grekiskt typhjul. Skrivmaskinernas Rolls-Royce är IBM 6788, den har ett litet minne i sig. Vi skriver alla våra fakturor på den. När vi lägger av kommer den här branschen att dö ut, våra barn vill knappast ta över.

BERÄTTAT FÖR **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**



FANAN VÅR, ÄR GRÖN OCH VIT!

**MISSA INTE NÄSTA HEMMAMATCH,
SKAFFA BILJETT PÅ HAMMARBYFOTBOLL.SE**



**HAMMARBY
FOTBOLL**

PÅ HÖRNET:

Sturegatan/Karlavägen



"Jag har bott här i 13 år och brukar promenera Sturegatan ner till stan"

NAMN: Susanne Bennet

ÅLDER: 70 år

BOR: Sturegatan

YRKE: Pensionär

Ditt röda läppstift lyser upp gatan, hur ofta har du det?

– Alltid. Och det är samma röda färg. Jag vet inte vad den heter, men det är nummer 134 från Lancôme. Om jag skulle vara med i "Expedition: Robinson" och bara ta med mig en enda sak så skulle det vara mitt röda läppstift.

Vart är du på väg nu?

– Till Norrlandsgatan för att hälsa på några gamla kollegor från Bukowskis som startat eget. Det ska bli spännande att se vad de har hittat på. Jag har velat gå dit tidigare, men har varit väldigt sjuk i lunginflammation och var rädd för att smitta. I dag känner jag mig frisk nog.

Går du ofta den här vägen?

– Ja, jag har bott här i 13 år och brukar promenera Sturegatan ner till stan.

TEXT **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

NALEN

LEON BRIDGES

ONS 11/5

JOE BATAAN

LÖR 14/5

MARK LANEGAN

SÖN 15/5

ENGMANS KAPELL

LÖR 28/5

LUKE CHRISTOPHER

SÖN 29/5

MAJID JORDAN

LÖR 11/6

ROSANNE

CASH

ONS 24/8

THE JAYHAWKS

TOR 15/9

REGERINGSGATAN 74. MER INFO OCH BILJETTER PÅ: WWW.NALEN.COM 2016



Photo: Bettina Rheims, Madonna lying on the floor of the red room, 1. September 1994.

Bettina Rheims

I'll Be Your Mirror

I vår nya utställning *I'll Be Your Mirror*, presenterar Bettina Rheims fotografi genom flera decennier och ger speglar på många plan: En människas utforskande av sig själv genom sin begåvning att lyckas fånga andra, hennes modefotografis spännande utveckling sedan 80-talet och kanske främst – den spegel där betraktaren får syn på sig själv.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet sön-ons 9–23, tor-lör 9–01 | fotografiska.se



Fotografiska

HUVUDPARTNER

LUMIX

PARTNERS

Clear Channel

ineko

Audi



TELE2